

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

2023 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2024 m. kovo 1 d. Nr. 8D-88

Vilnius

TURINYS

VADOVO PRANEŠIMAS	3
I SKYRIUS	4
STRATEGINIŲ IR VEIKLOS TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS	4
II SKYRIUS	9
PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMAS	9
FUNKCIJŲ VYKDYMO PROGRAMA	15
15-001 ŽEMĖS IR MAISTO ŪKIO, KAIMO, ŽUVININKYSTĖS, ŽEMĖS TVARKYMO IR FITOSANITARIJOS VYSTYMO PROGRAMA	15
FUNKCIJŲ VYKDYMO PROGRAMA. PAŽANGA	15
FUNKCIJŲ VYKDYMO PROGRAMA. TĖSTINĖ VEIKLA	27
VALDYMO PROGRAMA	44
15-002 ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS VALDYMO PROGRAMA	44
III SKYRIUS	46
VALSTYBĖS VALDOMŲ ĮMONIŲ IR VALSTYBĖS KONTROLIUOJAMŲ VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ VEIKLOS REZULTATAI	46

VADOVO PRANEŠIMAS

2023-ieji Lietuvos žemės ūkiui buvo sudėtingi – prasidėjo naujasis finansavimo laikotarpis, savo sąlygas ir iššūkius diktavo besitęsiantys sunkumai žemės ūkio rinkose, ypač po Rusijos invazijos į Ukrainą, ir permainingi orai.

Metų pradžia mus pasitiko su staigiai mažėjančiomis pieno supirkimo kainomis. Teko įveikti nemažai iššūkių, kad pieno sektoriui, kuris patyrė didelių finansinių sunkumų, iš valstybės ir ES biudžeto būtų skirta 18,7 mln. Eur.

Kadangi karas Ukrainoje daro didelį poveikį pasaulinei maisto sistemai, mūsų ūkininkai vis dar susiduria su likvidumo problemomis – joms spręsti skirta 53 mln. Eur. Lengvatinėmis paskolomis pasinaudojo 654 ūkininkai ir bendrovės.

Šiais metais pradėtas įgyvendinti naujasis Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginis planas (toliau – BŽŪP SP), įnešęs į šalies ūkininkų gyvenimą nemažai naujovių. Didžiausiu iššūkiu tapo ekologinės sistemos – naujovė ir ūkininkams, ir mums, ir visai Europos Sąjungai. Siekėme, kad žemės ūkio naudmenų bei pasėlių deklaravimas vyktų be sutrikimų ir mūsų pastangos pasiteisino.

Įvertinę pasėlių deklaravimo rezultatus, diskusijas su ūkininkais ir socialiniais partneriais bei atsižvelgę į besikeičiančias rinkos sąlygas, Europos Komisijai 2023 m. pateikėme du BŽŪP SP keitimus.

Visos ministerijos komandos dėka po derybų su Europos Komisija pavyko sumažinti 2018 metų referencinius daugiamečių pievų plotus daugiau nei 50 tūkst. ha (nuo 746,1 iki 694,5 tūkst. ha). Ūkininkams taip pat sudarėme galimybes, esant poreikiui, atkurti daugiameses pievas kituose žemės plotuose, sukurtos ir naujos pievų išlaikymo ekologinės sistemos.

Didžiuojamės, kad Lietuvą vis labiau garsina žemės ūkio produkcija, kuri ne tik perdirbama, bet ir užauginama Lietuvoje. Aktyviai dirbame, kad atvertume naujas perspektyvias rinkas gaunant eksporto leidimus už ES ribų. 2023 m. atsivėrė Taivano rinka lietuviškai jautienai ir jos produktams, o Pietų Korėjos – paukštienai. Šie leidimai suteikė papildomų galimybių Lietuvos verslui. Šiuo metu lietuviškų žemės ūkio ir maisto produktų galima rasti daugiau nei 150 pasaulio valstybių.

2023 m. įsibėgėjo naujos 2021–2027 m. programinio laikotarpio paramos žuvininkystei programos įgyvendinimas. Netrukus baigsime įgyvendinti 2014–2020 m. programą: paramos gavėjams 2023 m. skirta 97 proc. lėšų, o išmokėta – 89 proc. Siekiant sumažinti neigiamą karo Ukrainoje poveikį, 86 žvejybos arba akvakultūros įmonėms išmokėta per 3,9 mln. Eur paramos.

Ir tai tik keli darbai, kurių 2023 metais išties netrūko. Tiek Žemės ūkio ministerijos (toliau – Ministerija) pastangos padedant įveikti sunkumus, tiek pačių ūkininkų profesionalumas ir atkaklumas leido gana sėkmingai baigti tikrai sudėtingus metus. Patirtis parodė, kad tik suvienijus jėgas su mažiau galime padaryti daugiau. Ateityje iššūkių tik daugės, todėl jiems būtina ruoštis visiems kartu.

Džiaugiuosi, kad vis didesnė dalis visuomenės supranta, jog žemės ūkis yra labai svarbi Lietuvos ekonomikos šaka. Užklupusi koronaviruso pandemija, paskui ir karas Ukrainoje atskleidė, kaip svarbu patiems apsirūpinti maistu. Tai parodo šalies atsparumą krizėms.

Žemės ūkio ministras

Kęstutis Navickas

I SKYRIUS

STRATEGINIŲ IR VEIKLOS TIKSLŲ ĮGYVENDINIMAS

Ministerijos ataskaita parengta atsižvelgiant į 2023–2025 metų strateginiame veiklos plane (toliau – SVP) suformuotus veiklos prioritetus (žemės ūkio, maisto ūkio ir žuvininkystės atsparumo didinimas remiant pažangias technologijas, skaitmeninimą, mokslinius tyrimus, trumpųjų grandinių stiprinimas, maisto gamybos darne su gamta ir dirvožemiui palankaus ūkininkavimo skatinimas, sąlygų kurti verslą kaime gerinimas) įgyvendinant Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planą (toliau – VPŅP), prisidedant prie Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) 1, 2 ir 6 strateginių tikslų atitinkamų uždavinių įgyvendinimo ir siekiant SVP numatytų veiklos tikslų, programose numatytų uždavinių.

Ministerija NPP neturi poveikio rodiklių, todėl jie 1 lentelėje nenurodyti.

1 lentelė. Veiklos tikslų poveikio rodikliai

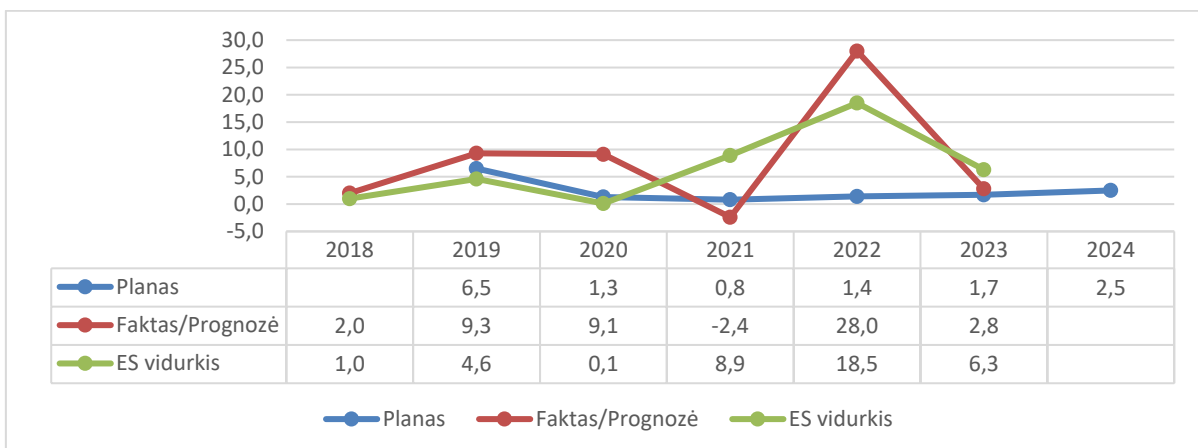
Poveikio rodiklis (matavimo vienetai)	Pradinė poveikio rodiklio reikšmė (metai)	Faktinės poveikio rodiklio reikšmės			Siektina poveikio rodiklio reikšmė (2024 metai)	Nacionaliniame pažangos plane nustatytos siektinos poveikio rodiklio reikšmės	
		2021 metai	2022 metai	2023 metai		2025 m.	2030 m.
1	2	3	4	5	6	7	8
Veiklos tikslas. 15-001-11 Užtikrinti ilgalaikį konkurencingo ir tvaraus žemės, maisto ūkio bei kaimo vystymą							
E-15-001-11-01 Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto pokytis (pagal SITC) palyginti su praėjusiais metais, proc.	9,1 (2020 m.)	-2,4	29,9	2,8	2,5	Netaikoma	Netaikoma
Veiklos tikslas. 15-001-12 Plėtoti, saugoti žuvų ir vėžių išteklius, prižiūrėti žuvininkystės sektorių							
E-15-001-12-01 Žuvininkystės produktų eksporto pokytis palyginti su praėjusiais metais, proc.	5 (2020 m.)	-1,96	-2,0	-5,2	0,5	Netaikoma	Netaikoma
Veiklos tikslas. 15-001-14 Užtikrinant augalų sveikatingumą, stiprinti visuomenės sveikatą							
E-15-001-14-01 Augalų sveikatingumas, proc.	98,3 (2020 m.)	98,1	96,0	95,1	-	Netaikoma	Netaikoma
E-15-001-14-01 Augalų sveikatingumas, proc.	1,47 (2022)	Naujas rodiklis	Naujas rodiklis	Naujas rodiklis	1,5	Netaikoma	Netaikoma
Veiklos tikslas. 15-002-15 Užtikrinti žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės politikos formavimą							
E-15-002-15-01 Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės	50 (2022)	-	47	74	100	Netaikoma	Netaikoma

Poveikio rodiklis (matavimo vienetai)	Pradinė poveikio rodiklio reikšmė (metai)	Faktinės poveikio rodiklio reikšmės			Siektina poveikio rodiklio reikšmė (2024 metai)	Nacionaliniame pažangos plane nustatytos siektinos poveikio rodiklio reikšmės	
		2021 metai	2022 metai	2023 metai		2025 m.	2030 m.
programos nuostatų įgyvendinimo plano vykdymas per metus (kaupiamieji proc.)							

Toliau pateikiama platesnė informacija apie veiklos tikslų poveikio rodiklių pasiekimus.

Įgyvendinant veiklos tikslą *Užtikrinti ilgalaikį konkurencingo ir tvaraus žemės, maisto ūkio bei kaimo vystymą*, buvo stebimas *Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto pokytis (pagal SITC klasifikatorių) palyginti su praėjusiais metais, proc.* rodiklis. Valstybės duomenų agentūros išankstiniais duomenimis, remiantis SITC klasifikatoriumi, 2023 m. iš Lietuvos eksportuota žemės ūkio ir maisto produktų už 6945,3 mln. Eur arba 2,8 proc. daugiau nei per 2022 m. Nors eksporto augimas sulėtėjo, palyginti su išskirtinai gerais 2022 m., jis išliko 1,1 procentinio punkto didesnis už planuotą reikšmę. 2023 m. žemės ūkio ir maisto produktų eksportas sudarė 19,6 proc. viso šalies prekių eksporto, o palyginti su 2022 m. jo dalis padidėjo 1,9 procentinio punkto. Lietuvos užsienio prekybos žemės ūkio ir maisto produktais balansas nuo 2004 m. yra teigiamas, 2023 m. jis sudarė 1571,0 mln. Eur. Pagal vertę svarbiausia Lietuvos eksporto produkcija – grūdai, pieno produktai, mėsos ir žuvies produkcija. 2023 m., tebesitęsiant karo veiksams Ukrainoje, reikšmingai padidėjus palūkanų normoms ir sumažėjus bendram prekių eksportui, žemės ūkio ir maisto produktų eksportas išliko santykinai stabilus. Esant nepalankioms geopolitinėms ir makroekonominėms aplinkybėms, šis stabilumas tampa svarbus visai Lietuvos ekonomikai (1 pav.).

1 pav. Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto pokytis (pagal SITC klasifikatorių), palyginti su praėjusiais metais, proc.

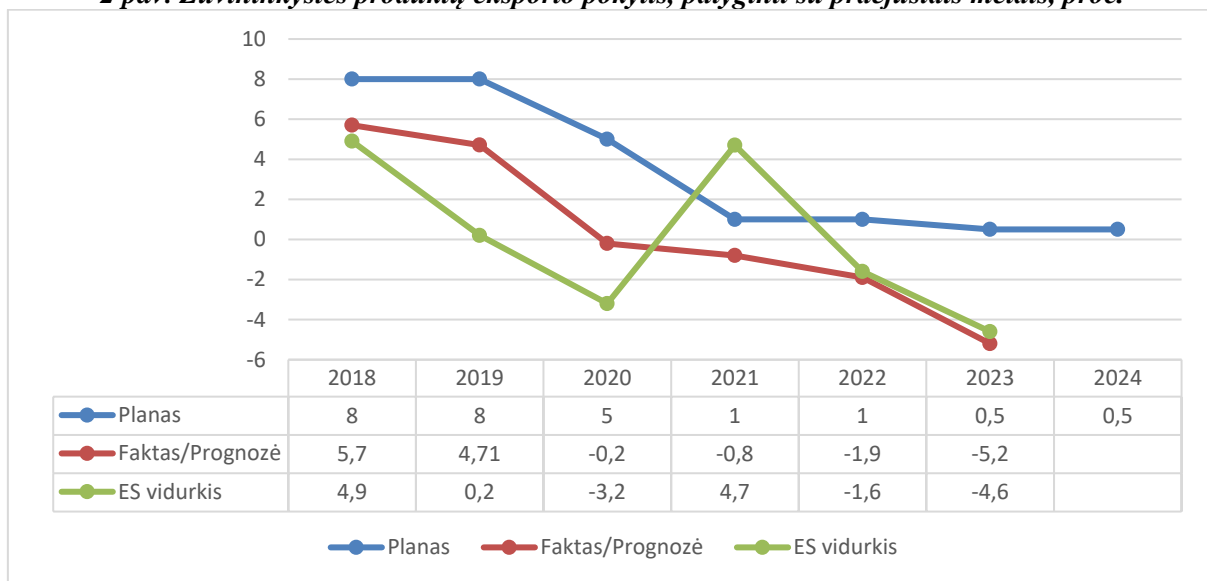
Duomenų šaltinis – Valstybės duomenų agentūra ir EUROSTAT

Įvertinus poveikio rodiklio *Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto pokytis (pagal SITC klasifikatorių), palyginti su praėjusiais metais, proc.* stabilias reikšmes ir tęstinio uždavinio *Didinti žemės ūkio ir maisto konkurencingumą, diegti inovatyvią, kuriančią aukštą pridėtinę vertę žemės ūkio ekonomiką, sukurti galimybes ekonominės veiklos kaime įvairinimui ir*

gyvenimo kokybės kaime gerinimui priemonių pagrindinius rezultatus (27–31 psl.), galima teigti, kad veiklos tikslas *Užtikrinti ilgalaikį konkurencingo ir tvaraus žemės, maisto ūkio bei kaimo vystymą metais, proc.* buvo pasiektas.

Įgyvendinant veiklos tikslą *Plėtoti, saugoti žuvų ir vėžių išteklius, prižiūrėti žuvininkystės sektorių* buvo stebimas žuvininkystės produktų eksporto pokytis. 2023 m. žuvininkystės produktų eksporto duomenys preliminarūs, tačiau tendencija jau matyti. 2023 m., palyginti su 2022 m., žuvininkystės produktų eksporto kiekis sumažėjo 5,2 proc. (mažėjimo tendencija fiksuojama ir ES). Kiekiu tai yra didžiausias eksportuotos produkcijos sumažėjimas per 3 metus (2021 m., palyginti su 2020 m., žuvininkystės produktų eksportas sumažėjo 0,8 proc., 2022 m., palyginti su 2021 m., sumažėjo 0,5 proc.). Eksporto vertė 2023 m., palyginti su 2022 m., lieka panašioje situacijoje, susumavus galutinius duomenis gali būti fiksuotas nedidelis sumažėjimas (apie 2 proc.), tačiau, kadangi eksporto vertė 2022 m., palyginti su 2021 m., padidėjo 21,93 proc., tad šis sumažėjimas 2023 m. neturi reikšmingos įtakos sektoriui. (2 pav.).

2 pav. Žuvininkystės produktų eksporto pokytis, palyginti su praėjusiais metais, proc.

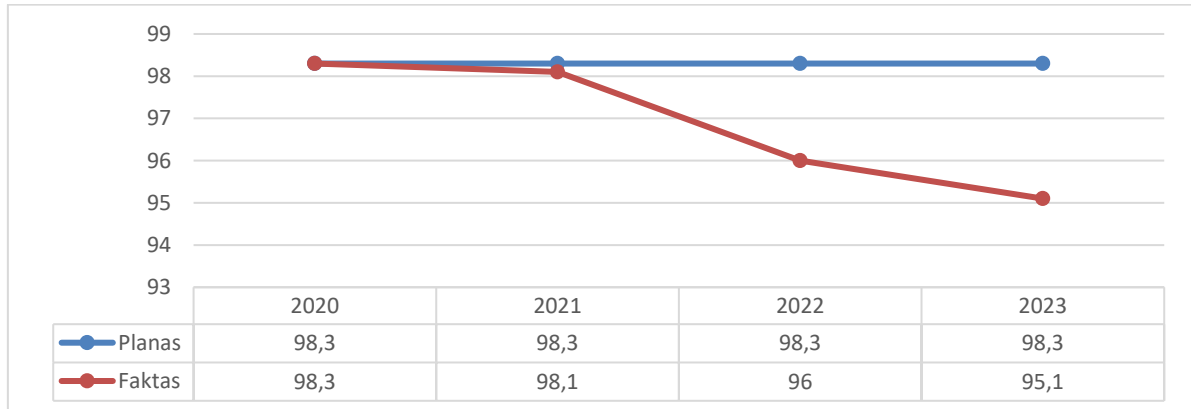
Duomenų šaltinis – Žemės ūkio duomenų centras

Įvertinus visas aplinkybes, ir ypač išorines – susitraukusią po pandemijos ES rinką ir karo Ukrainoje įtaką bei įvykdytas tęstinės veiklos uždavinio *Skatinti tvarią ir tausią, inovatyvią, žiniomis ir gerąja praktika pagrįstą žuvininkystę ir akvakultūrą, žuvininkystės regionų bendruomenių augimą ir užimtumą* priemones (31–34 psl.), galima teigti, kad veiklos tikslas *Plėtoti, saugoti žuvų ir vėžių išteklius, prižiūrėti žuvininkystės sektorių* buvo iš dalies pasiektas.

Įgyvendinant veiklos tikslą *Užtikrinant augalų sveikatingumą, stiprinti visuomenės sveikatą* stebimas poveikio rodiklis *Augalų sveikatingumas, proc.* lyginant įvairių sričių patikrinimų, kai nenustatyti neatitikimai (atvejai) reikalavimams, skaičių su bendru (įvairių) sričių patikrinimų skaičiumi. 2023 m. planuota 98,2 proc., įvykdyta – 95,1 proc. (2022 m. faktinė reikšmė – 96 proc.). Šis vertinimo kriterijus apima beveik visą Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Augalininkystės tarnyba) vykdomą veiklą, atliekamas funkcijas, galimos žalos atsiradimą ir veiklos sričių specifiškumą (fitosanitarija, augalų apsaugos produktai, tręšiamieji produktai, dauginamoji medžiaga, pluoštinės kanapės). Siekiama kuo efektyviau naudoti išteklius, visas pastangas nukreipiant į svarbiausias Augalininkystės tarnybos sritis, kad būtų sveiki augalai, kartu ir sveika visuomenė. Kaip ir 2022 m., taip ir 2023 m. vertinimo kriterijaus reikšmei turėjo įtakos nustatyti ribojimai prekybai su

Rusija ir Baltarusija vykstant karo veiksams Ukrainoje. Ypatingai sumažėjo įvežamų augalų, augalinių produktų ir su jais susijusių objektų fitosanitarinių patikrinimų skaičius pasienyje (2023 m. jų buvo 9697, 2022 m. – 15196). Pasikeitus Viešojo administravimo įstatymo nuostatomis bei Ekonomikos ir inovacijų ministerijos rekomendacijoms, priežiūros funkcijas vykdančios institucijos savo veiklą turi nukreipti konsultacijoms, bendradarbiavimui, o ne baudoms. Dėl to buvo pakeistas *Augalų sveikatingumas, proc.* rodiklio skaičiavimo metodas, pavadinimą paliekant tokį pat. Kadangi pasikeitusio rodiklio planinių 2024 m. reikšmių nėra galimybės palyginti su faktinėmis 2023 m. reikšmėmis, planinės šio rodiklio reikšmės nenurodomos. (4 pav.)

4 pav. Augalų sveikatingumas, proc.

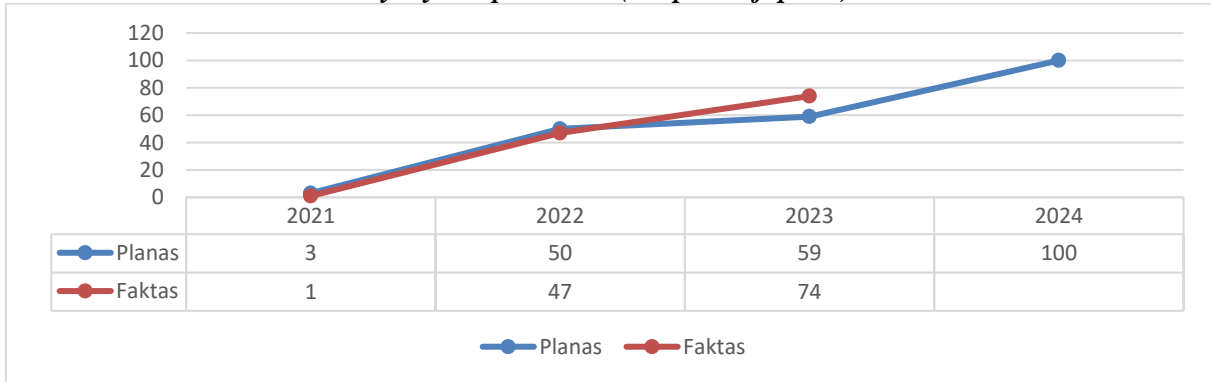

Duomenys – Valstybinė augalininkystės tarnyba

Nežymus rodiklio nuokrypis (3,2 proc.) nuo užsibrėžtų ambicingų rodiklio reikšmių 2023 m. ir pasiekti rezultatai įgyvendinant tęstinės veiklos uždavinį *Vykdyti fitosanitarijos, augalų apsaugos, tręšiamųjų produktų, augalų dauginamosios medžiagos, augalų vaislių registravimo ir teisinės apsaugos plėtrą ir kontrolę* (34–36 psl.) leidžia daryti išvadą, kad užsibrėžtas veiklos tikslas – *Užtikrinant augalų sveikatingumą, stiprinti visuomenės sveikatą* – buvo pasiektas.

Veiklos tikslo *Užtikrinti žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės politikos formavimą* poveikio rodiklis *Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano vykdymas per metus (kaupiamieji proc.)* yra naujai nustatytas poveikio rodiklis SVP 2023–2024 m. Planuota reikšmė 2023 m. – 59 proc., faktinė reikšmė – 74 proc. Patvirtinus BŽŪP SP, nemaža dalis veiksmų, susijusių intervencinių priemonių modeliavimu ir patvirtinimu, kurių įgyvendinimo terminas buvo suplanuotas 2024 metais, buvo įgyvendinti 2023 metais, todėl planas įgyvendintas 125 proc. Iki 2023 metų pabaigos buvo įgyvendinamas VPŪP, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155. Pažymėtina, kad 2023 m. gruodžio 23 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 1006 buvo patvirtintas naujas Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos VPŪP, kuriame Ministerijai yra patvirtinti 3 nauji VPŪP veiksmai (5 pav.)

5 pav. Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano vykdymas per metus (kaupiamieji proc.)

Duomenys – Ministerija

Įvertinus viršytas poveikio rodiklio *Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano vykdymas per metus (kaupiamieji proc.)* reikšmes ir tęstinio uždavinio *Organizuoti efektyvų žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės politikos formavimą* pagrindinius rezultatus (36–44 psl.), galima teigti, kad veiklos tikslas *Užtikrinti žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės politikos formavimą* buvo pasiektas.

II SKYRIUS

PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMAS

4 lentelė. Valstybės veiklos srityse įgyvendinamos programos, pažangos ir tęstinės veiklos uždaviniai, jų asignavimai ir kitos lėšos bei poveikio rodikliai

Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio kodas	Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio pavadinimas	Asignavimai ir kitos lėšos (tūkst. Eur)				Poveikio rodiklių reikšmės						
		planas (įskaitant patikslinimus)	vykdymas	plano įvykdymo proc.	vykdymas nuo pažangos uždavinio įgyvendinimo pradžios	faktinė poveikio rodiklio reikšmė		siektina poveikio rodiklio reikšmė	faktinė poveikio rodiklio reikšmė	poveikio rodiklio pasiekimo proc.	siektina poveikio rodiklio reikšmė	
						2021 metais	2022 metais				2023 metais	2023 metais
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
15	ŽEMĖS IR MAISTO ŪKIO, KAIMO PLĖTROS, ŽUVININKYSTĖS, VETERINARIJOS IR ŽEMĖS TVARKYMO VALSTYBĖS VEIKLOS SRITIS	1 054 861,956	92 4621,1	87,65	44 467,02							
15-001	<i>Funkcijų vykdymo programa – „Žemės ir maisto ūkio, kaimo, žuvininkystės, žemės tvarkymo ir fitosanitarijos vystymo programa“</i>	1 041 241,956	911 942,8	87,58	44 467,02							
15-001-01-14	<i>Pažangos uždavinys – Didinti žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukuriama pridėtinę vertę bei konkurencingumą</i>	25 208,0	20 214,10	80,19	23 046,29							
E-15-001-01-14-01	Pridėtinė vertė, tenkanti vienai faktiškai dirbtai valandai žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose, palyginti su ES (perkamosios galios standartais), vieta ES					14	13	14	13*	-	13	11

Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio kodas	Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio pavadinimas	Asignavimai ir kitos lėšos (tūkst. Eur)				Poveikio rodiklių reikšmės						
		planas (įskaitant patikslinimus)	vykdymas	plano įvykdymo proc.	vykdymas nuo pažangos uždavinio įgyvendinimo pradžios	faktinė poveikio rodiklio reikšmė		siektina poveikio rodiklio reikšmė	faktinė poveikio rodiklio reikšmė	poveikio rodiklio pasiekimo proc.	siektina poveikio rodiklio reikšmė	
						2021 metais	2022 metais	2023 metais	2023 metais	2023 metais	2025 m.	2030 m.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
E-15-001-01-14-02	Lietuviškos kilmės perdirbtų žemės ūkio produktų eksportas, dalis nuo viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto, proc.					41	40	46	44,1*	95,6	50	60
15-001-02-12	Pažangos uždavinys – Didinti vietos maisto produktų pasiūlą ir plėtoti veiksmingą jų trumpųjų tiekimo grandinių sistemą	17,1	17,0	99,42	70,03							
R-15-001-02-12-01	Ūkininkų ir šeimos ūkių, kurie tiesiogiai vartotojams parduoda daugiau kaip 50 proc. savo produkcijos, skaičius (vnt.)					20	20	37	Nėra duomenų	-	38	40
15-001-06-02	Pažangos uždavinys – Plėtoti tvarų ir bioekonomikos principais paremtą ūkininkavimą visose žemės ūkio šakose	41 493,9	20 523,7	49,46	21 350,7							
E-15-001-06-02-01	Žemės ūkio sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc.					4,8	6,7	-2,2 (1,32 WAM)	0,2* (1,1 WAM)	9,1	-3,8	-11
E-15-001-06-02-02	Dėl žemės ūkio veiklos išmetamo NH3 kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc.					-2,1	-3,0*	-7,2 (-3,0 WAM)	-7,3* (WAM)	101,4	-10	-10
E-15-001-06-02-03	Agrarinėse teritorijose gyvenančių paukščių populiacijų indekso pokytis					-0,09	-0,02	-0,05	Nėra duomenų	-	0	0,3
E-15-001-06-02-04	Vidutinio humusingumo plotų žemės ūkio naudmenose dalis reprezentatyvioje šalies teritorijoje, proc.					39	39	39	39	100	39	43

Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio kodas	Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio pavadinimas	Asignavimai ir kitos lėšos (tūkst. Eur)				Poveikio rodiklių reikšmės						
		planas (įskaitant patikslinimus)	vykdymas	plano įvykdymo proc.	vykdymas nuo pažangos uždavinio įgyvendinimo pradžios	faktinė poveikio rodiklio reikšmė		siektina poveikio rodiklio reikšmė	faktinė poveikio rodiklio reikšmė	poveikio rodiklio pasiekimo proc.	siektina poveikio rodiklio reikšmė	
						2021 metais	2022 metais	2023 metais	2023 metais	2023 metais	2025 m.	2030 m.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	bendruomenių augimą ir užimtumą											
E-15-001-12-05-01	Žuvų išteklių būklės indeksas					-	0,47	Neskaičiuojamas	Neskaičiuojamas	-		
15-001-14-07	Tęstinės veiklos uždavinys – Vykdyti fitosanitarijos, augalų apsaugos, trešiamųjų produktų, augalų dauginamosios medžiagos, augalų veislių registravimo ir teisinės apsaugos plėtrą ir kontrolę	8 770,492	8 749,2	99,76								
E-15-001-14-07-01	Patikrinimų, kurių metu suvaldytas reikšmingos žalos / pavojaus visuomenei ar aplinkai pasireiškimas, proc.					99,0	97,8	98,2	95,1	96,8		
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, iš viso		1 041 241,956	911 942,80	87,58	44 467,02							
iš jo:												
1.1. valstybės biudžeto lėšos		121 791,00	119 781,2	98,35	17,0							
1.2. bendrojo finansavimo lėšos		80 931,00	64 918,2	80,21	10 799,62							
1.3. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos		836 960,00	725 718,3	86,71	33 650,4							
1.4. pajamų įmokos ir kitos pajamos		1 559,956	1 525,1	97,77	-							
2. Kiti šaltiniai, išskyrus valstybės valdomų įmonių lėšas ir valstybės kontroliuojamų viešųjų įstaigų lėšas (Europos Sąjungos finansinė parama projektams)		-	-	-	-							

Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio kodas	Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio pavadinimas	Asignavimai ir kitos lėšos (tūkst. Eur)				Poveikio rodiklių reikšmės						
		planas (įskaitant patikslinimus)	vykdymas	plano įvykdymo proc.	vykdymas nuo pažangos uždavinio įgyvendinimo pradžios	faktinė poveikio rodiklio reikšmė		siektina poveikio rodiklio reikšmė	faktinė poveikio rodiklio reikšmė	poveikio rodiklio pasiekimo proc.	siektina poveikio rodiklio reikšmė	
						2021 metais	2022 metais	2023 metais	2023 metais	2023 metais	2025 m.	2030 m.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos, nurodant atskirus šaltinius)												
3. Valstybės valdomų įmonių lėšos		-	-	-	-							
4. Valstybės kontroliuojamų viešųjų įstaigų lėšos		-	-	-	-							
Iš viso 01 programai (1 +2 + 3+ 4)		1 041 241,956	911 942,80	87,58	44 467,02							
15-002	Žemės ūkio ministerijos valdymo programa	13 620,00	12 678,3	93,09								
15-002-15-01	Tęstinės veiklos uždavinys – Organizuoti efektyvų žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės politikos formavimą	13 620,00	12 678,3	93,09								
R-15-002-15-01-01	Lėšų, išmokėtų pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą, dalis, proc.					-	-	0	10,8	100		
R-15-002-15-01-02	EJRŽF 2021–2027 programai skirtų lėšų panaudojimas einamaisiais metais, kaupiamieji proc.					-	-	11,0	3,5	31,8		
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas, iš viso		13 620,00	12 678,3	93,09	-							
iš jo:												
1.1. valstybės biudžeto lėšos		10 723,00	10 518,4	98,09	-							
1.2. bendrojo finansavimo lėšos		751,00	368,8	49,11	-							

Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio kodas	Valstybės veiklos srities, programos, pažangos arba tęstinės veiklos uždavinio, poveikio rodiklio pavadinimas	Asignavimai ir kitos lėšos (tūkst. Eur)				Poveikio rodiklių reikšmės						
		planas (įskaitant patikslinimus)	vykdymas	plano įvykdymo proc.	vykdymas nuo pažangos uždavinio įgyvendinimo pradžios	faktinė poveikio rodiklio reikšmė		siektina poveikio rodiklio reikšmė	faktinė poveikio rodiklio reikšmė	poveikio rodiklio pasiekimo proc.	siektina poveikio rodiklio reikšmė	
						2021 metais	2022 metais	2023 metais	2023 metais	2023 metais	2025 m.	2030 m.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.3. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos		2 146,00	1 791,1	73,46	-							
1.4. pajamų įmokos ir kitos pajamos		0,00	-	-	-							
2. Kiti šaltiniai, išskyrus valstybės valdomų įmonių lėšas ir valstybės kontroliuojamų viešųjų įstaigų lėšas (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos, nurodant atskirus šaltinius)		-	-	-	-							
3. Valstybės valdomų įmonių lėšos		-	-	-	-							
4. Valstybės kontroliuojamų viešųjų įstaigų lėšos		-	-	-	-							
Iš viso 02 programai (1 +2 + 3+ 4)		13 620,00	12 678,3	93,09	-							

*2023 m. išankstiniai duomenys

Ministerija, atsižvelgdama į ministro valdymo sritis (žemės ir maisto ūkis ir kaimo plėtra; žuvininkystė; melioracija, žemės valdų struktūrų gerinimas ir apleistų žemės ūkio paskirties žemės plotų mažinimas, žemės išteklių stebėseną; veterinarija ir fitosanitarija) bei siekdama tinkamai atspindėti VPŪP, įgyvendino dvi strateginio veiklos plano programas:

1. Funkcijų vykdymo programą „15-001 Žemės ir maisto ūkio, kaimo, žuvininkystės, žemės tvarkymo ir fitosanitarinės vystymo programa“;
2. Valdymo programą „15-002 Žemės ūkio ministerijos valdymo programa“.

FUNKCIJŲ VYKDYMO PROGRAMA

15-001 ŽEMĖS IR MAISTO ŪKIO, KAIMO, ŽUVININKYSTĖS, ŽEMĖS TVARKYMO IR FITOSANITARINĖS VYSTYMO PROGRAMA

Funkcijų vykdymo programa buvo siekiama užtikrinti ilgalaikę konkurencingą ir tvaraus žemės, maisto ūkio bei kaimo vystymą (įgyvendinant programoje numatytas priemones, palaikančias žemdirbių pajamas, remiant žemės ūkio valdų modernizavimą, ekonominės veiklos įvairinimą, agrarinę aplinkosaugą, ekonominės veiklos įvairinimą ir pan.), sudaryti palankias sąlygas žuvininkystės sektoriaus konkurencingumui ir plėtrai, žuvų išteklių išsaugojimui ir racionaliam jų panaudojimui (įgyvendinant programoje numatytas priemones, remiančias žuvininkystės įmonių modernizavimą, darbo sąlygų žuvininkystės sektoriuje gerinimą, vykdant žvejybos kontrolę jūrų vandenyse ir Baltijos jūros priekrantėje; stiprinti visuomenės sveikatą ir vartotojų apsaugą, susijusią su maisto sauga ir kokybe, užtikrinti augalų ir gyvūnų sveikatingumą ir gerovę (įgyvendinti programoje numatytas priemones, skirtas vartotojų saugumui ir augalų sveikatingumui užtikrinti).

Kadangi Ministerija NPP neturi strateginio tikslo poveikio rodiklių, todėl Funkcijų vykdymo programoje buvo numatyti:

3 pažangos uždaviniai:

15-001-01-14 *Didinti žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukuriama pridėtinę vertę bei konkurencingumą;*

15-001-02-12 *Didinti vietos maisto produktų pasiūlą ir plėtoti veiksmingą jų trumpųjų tiekimo grandinių sistemą;*

15-001-06-02 *Plėtoti tvarų ir bioekonomikos principais paremtą ūkininkavimą visose žemės ūkio šakose;*

ir 3 tęstinės veiklos uždaviniai:

15-001-11-04 *Didinti žemės ūkio ir maisto konkurencingumą, diegti inovatyvią, kuriančią aukštą pridėtinę vertę žemės ūkio ekonomiką, sukurti galimybes ekonominės veiklos kaime įvairinimui ir gyvenimo kokybės kaime gerinimui;*

15-001-12-05 *Skatinti tvarią ir tausią, inovatyvią, žiniomis ir gerąja praktika pagrįstą žuvininkystę ir akvakultūrą, žuvininkystės regionų bendruomenių augimą ir užimtumą;*

15-001-14-07 *Vykdyti fitosanitarinės, augalų apsaugos, tręšiamųjų produktų, augalų dauginamosios medžiagos, augalų veislių registravimo ir teisinės apsaugos plėtrą ir kontrolę.*

FUNKCIJŲ VYKDYMO PROGRAMA. PAŽANGA

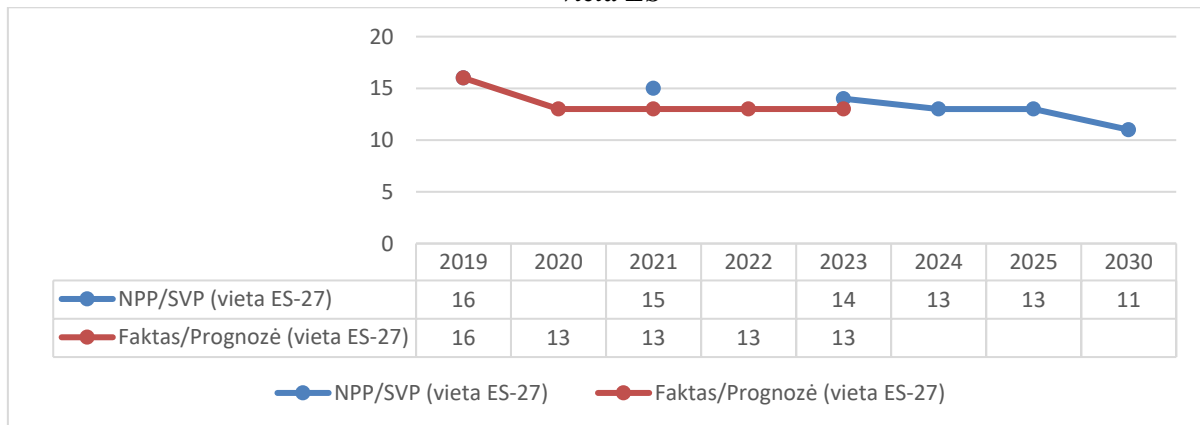
Šioje dalyje pateikiama informacija apie siektų pažangos uždavinių įgyvendinimą.

Pažangos uždavinys 15-001-01-14 *Didinti žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukuriama pridėtinę vertę bei konkurencingumą* buvo matuojamas dviem

poveikio rodikliais *Pridėtinė vertė, tenkanti vienai faktiškai dirbtai valandai žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose, palyginti su ES valstybėmis narėmis (perkamosios galios standartais), vieta ES (6 pav.)* ir *Lietuviškos kilmės perdirbtų žemės ūkio produktų eksportas, dalis nuo viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto, proc. (7 pav.)*

Pastaraisiais metais stebima *pridėtinės vertės (perkamosios galios standartais), tenkančios vienai faktiškai dirbtai valandai žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose*, didėjimo tendencija. ES valstybių narių kontekste stabiliai aukšta Lietuvos vieta parodo, kad Lietuvos žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektorius išlieka konkurencingas tarp kitų ES valstybių narių. Pridėtinės vertės, tenkančios vienai faktiškai dirbtai valandai žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose, augimą Lietuvoje lėmė 27,3 proc. išaugusi bendroji pridėtinė vertė (perkamosios galios standartais) žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose ir tik 4,7 proc. padidėjęs faktiškai dirbtų valandų skaičius šiame sektoriuje. Dėl taikomų naujų technologijų, automatizavimo bei ūkių stambėjimo tikimasi, kad panašios tendencijos išliks. Kita vertus, rodiklio reikšmė skaičiuojama kaip vieta ES valstybių narių kontekste, todėl ji taip pat priklausys ir nuo kitų ES valstybių narių rezultatų (6 pav.).

6 pav. Pridėtinė vertė, tenkanti vienai faktiškai dirbtai valandai žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose, palyginti su ES valstybėmis narėmis (perkamosios galios standartais), vieta ES

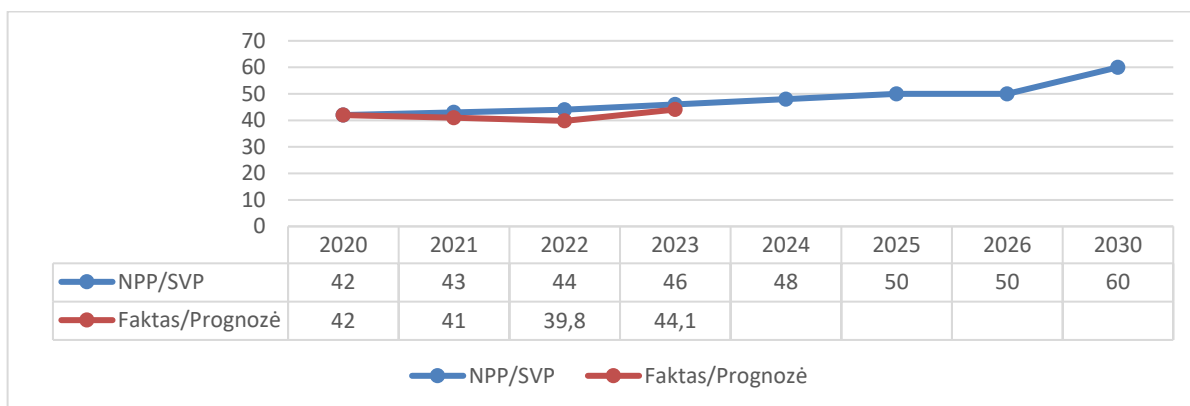

Duomenų šaltinis – Valstybinė duomenų agentūra. Pastaba – už 2023 m. pateikiami faktiniai išankstiniai duomenys

Lietuviškos kilmės perdirbtų žemės ūkio ir maisto produktų eksporto dalis bendrame lietuviškos kilmės žemės ūkio ir maisto produktų eksporte 2023 m., po 2021 m. ir 2022 m. stebėto sumažėjimo, padidėjo 4 procentiniais punktais iki 44,1 proc. Šis padidėjimas iš dalies buvo lemtas neperdirbtų žemės ūkio produktų eksporto kainų sumažėjimo, tačiau taip pat pažymėtinas lietuviškos kilmės perdirbtų žemės ūkio ir maisto produktų eksporto padidėjimas 7,4 proc. (palyginti su 2022 m.) (7 pav.)

7 pav. Lietuviškos kilmės perdirbtų žemės ūkio produktų eksportas, dalis nuo viso žemės ūkio ir maisto produktų eksporto, proc.

Duomenų šaltinis – Valstybinė duomenų agentūra. Pastaba – už 2023 m. pateikiami išankstiniai duomenys. Palyginti su ES nėra galimybės

2023 m. šio uždavinio apimtyje pažangos priemonės buvo įgyvendintos ne pilna apimtimi. Pažangos priemonėje **15-001-01-14-01-01 (PP) Nustatyti ir įdiegti į gamybą tvarios žemės ūkio gamybos ir perdirbimo principus, užtikrinant produktyvumą ir konkurencingumą vietos ir eksporto rinkose** buvo atliekami administraciniai veiksmai tvirtinant ministro įsakymais įvairias BŽŪP SP intervencinių priemonių taisykles. Paraiškų rinkimas prasidėjo 11 iš 16 veiklų. 2023 m. gruodžio 30 d. surinkta paraiškų už 224810,13 tūkst. Eur. 2023 m. patvirtintos visos 49 vietos plėtros strategijos pagal bendruomenių inicijuotą vietos plėtrą (LEADER) už 76084,9 tūkst. Eur. Įgyvendinamos strategijos dengia visas kaimiškąsias teritorijas". Veikloje Remti jaunųjų ūkininkų įsikūrimą pasirašyta sutarčių už 6307,5 tūkst. Eur.

15-001-01-14-03 (PP) Sudaryti sąlygas perspektyvioms, konkurencingoms ir patrauklioms tvarios žvejybos, darnios akvakultūros, saugaus žuvininkystės produktų tiekimo veikloms ir panaudoti mėlynosios ekonomikos teikiamas galimybes žvejybos ir akvakultūros regionuose. 2023 m. NMA vykdė žuvininkystės vietos veiklos grupių atranką vietos plėtros strategijoms parengti. NMA atlikus Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 metų programos trečiojo prioriteto „Sąlygų tvariai mėlynajai ekonomikai pakrantės rajonuose ir salų bei krašto gilumos vietovėse sudarymas ir žvejybos bei akvakultūros bendruomenių vystymosi skatinimas“ priemonių „Vietos plėtros strategijų rengimas“ ir „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ paramos paraiškų vertinimą, 10 paraiškų už 708,3 tūkst. Eur buvo pripažintos tinkamomis finansuoti ir jas pateikusiems subjektams skirta parama.

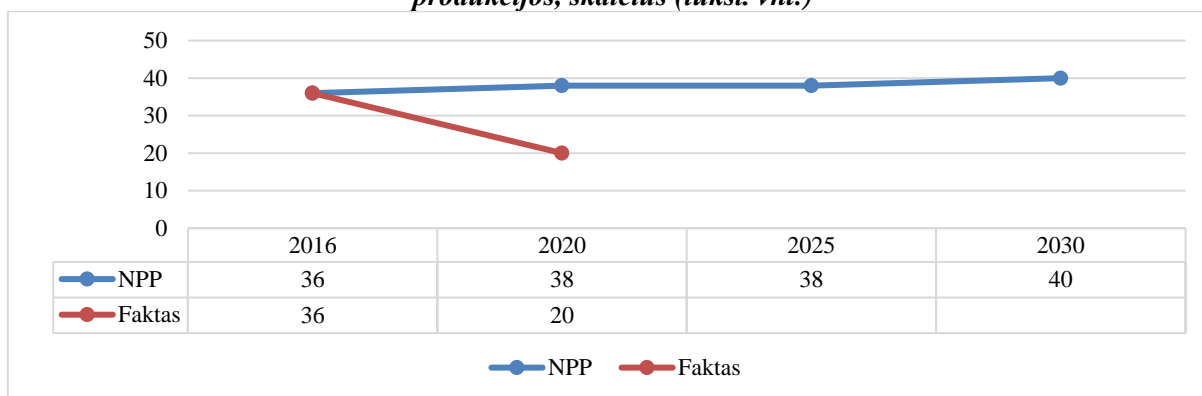
Išliekanti aukštesnė negu planuota ES vieta (perkamosios galios standartais) pagal pridėtinę vertę, tenkančią vienai faktiškai dirbtai valandai žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sektoriuose ir, padidėjusi (4 procentiniais punktais lyginant su 2022 m.) lietuviškos kilmės perdirbtų žemės ūkio ir maisto produktų eksporto dalis bendrame lietuviškos kilmės žemės ūkio ir maisto produktų eksporte leidžia teigti, jog, didinant žemės ūkio, maisto pramonės, žuvininkystės sektoriuose sukuriama pridėtinę vertę bei konkurencingumą Ministerija prisidėjo prie NPP 1 strateginio tikslo – *Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą* – įgyvendinimo.

Pažangos uždavinys 15-001-02-12 Didinti vietos maisto produktų pasiūlą ir plėtoti veiksmingą jų trumpųjų tiekimo grandinių sistemą buvo matuojamas vienu rezultato rodikliu *Ūkininkų ir šeimos ūkių, kurie tiesiogiai vartotojams parduoda daugiau kaip 50 proc. savo produkcijos, skaičius (tūkst. vnt.)* (8 pav.).

Šis rodiklis yra skaičiuojamas kas 4 metus, jo faktinės reikšmės bus skaičiuojamos 2024 m., todėl informacija pateikiama apie 2020 m. atliktus skaičiavimus.

Lietuvoje kelis metus stebimas ūkių stambėjimas. 2020 m., palyginti su 2016 m., ūkių skaičius Lietuvoje sumažėjo 12,1 proc., o tiesiogiai vartotojams produkciją parduodančių ūkių skaičius – 44,6 proc. Vertinant pagal ūkių dydį, labiausiai sumažėjo iki 10 ha tiesiogiai vartotojams savo produkciją parduodančių ūkių (nuo 36 tūkst. iki 20 tūkst.), taip pat 10–50 ha ūkių (nuo 23 tūkst. iki 12 tūkst.). Rodiklio reikšmės mažėjimas galimai susijęs su ūkių stambėjimo tendencija, tačiau taip pat galimos ir kitos priežastys – dalis ūkių galimai apskritai nustojo gaminti produkciją pardavimui, dalis ūkių galėjo pereiti prie netiesioginių pardavimų vartotojams. Mažėjanti rodiklio reikšmė taip pat gali būti nevysiškai tiksli dėl statistinių priežasčių – rodiklis vertinamas apklausiant ūkininkus, o ne pagal faktinius produkcijos pardavimus, todėl ūkininkai gali skirtingai vertinti, kas yra tiesioginis pardavimas vartotojams (8 pav., 5 lentelė).

8 pav. Ūkininkų ir šeimos ūkių, kurie tiesiogiai vartotojams parduoda daugiau kaip 50 proc. savo produkcijos, skaičius (tūkst. vnt.)

Duomenų šaltinis – Valstybinė duomenų agentūra. Su ES vidurkiu palyginti nėra galimybių.

5 lentelė. Ūkių skaičiaus kaita Lietuvoje 2007–2020 m.

	Ūkių skaičius, vnt.				
	2007 m.	2010 m.	2013 m.	2016 m.	2020 m.
Visi ūkiai	230 272	199 913	171 797	150 317	132 076
Mažiau negu 1 ha	566	1 151	404	2 119	9 335
1–2 ha	31 240	31 419	23 918	20 406	16 365
2–5 ha	107 533	84 829	67 104	52 677	40 555
5–10 ha	46 391	39 897	38 440	32 770	26 288
10–20 ha	24 673	21 473	20 070	19 318	17 065
20–30 ha	7 545	6 638	6 520	6 883	6 156
30–50 ha	5 435	5 874	5 558	5 367	5 097
50–100 ha	3 909	4 830	5 098	5 486	5 424
100–200 ha	1 706	2 198	2 717	3 101	3 325
200–300 ha	531	682	892	1 035	1 165
300–400 ha	230	319	383	410	479
400–500 ha	118	173	210	254	295
Daugiau negu 500 ha	395	430	483	491	527

Duomenų šaltinis – Valstybinė duomenų agentūra

Šio uždavinio apimtyje 2023 m. buvo pradėta įgyvendinti **15-001-02-12-01 (PP) Didinti produkcijos pridėtinę vertę remiant ekologišką, sveikatai palankių ir kokybiškų maisto produktų gamybą bei vartojimą** pažangos priemonė. 2023 m. paraiškų rinkimas prasidėjo tik Remti ekologinę akvakultūros gamybą veikloje, surinkta paraiškų už 4200 tūkst. Eur.

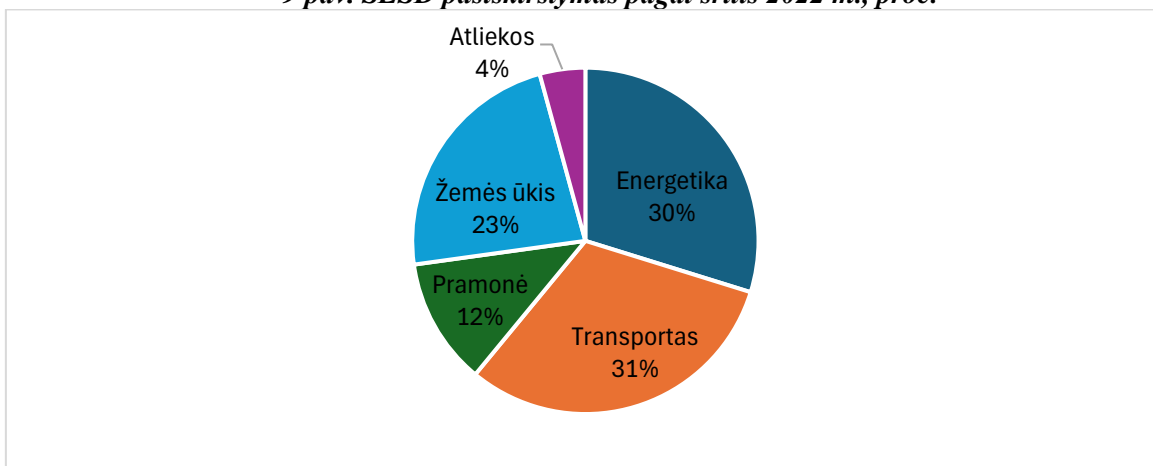
Apibendrinant galima teigti, kad pažangos priemonė *Didinti produkcijos pridėtinę vertę remiant ekologišką, sveikatai palankių ir kokybiškų maisto produktų gamybą bei vartojimą* prie

2-ojo NPP tikslo *Didinti gyventojų socialinę gerovę ir įtraukti, stiprinti sveikatą ir gerinti Lietuvos demografinę padėtį* pasiekimo prisidėjo iš dalies.

Pažangos uždavinys 15-001-06-02 *Plėtoti tvarų ir bioekonomikos principais paremtą ūkininkavimą visose žemės ūkio šakose* buvo matuojamas 7 poveikio rodikliais, kurie buvo numatyti 2023–2025 SVP: *Žemės ūkio sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc.* (10 pav.), *Dėl žemės ūkio veiklos išmetamo NH₃ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc.* (11 pav.), *Agrarinėse teritorijose gyvenančių paukščių populiacijų indekso pokytis* (12 pav.), *Vidutinio humusingumo plotų žemės ūkio naudmenose dalis reprezentatyvioje šalies teritorijoje, proc.* (13 pav.), *Žemės naudmenų ir miškininkystės sektoriuose absorbuotas ŠESD kiekis, mln. t. CO₂ ekv.* (14 pav.), *Sutaupytas žemės ūkio sektoriuje energijos kiekis, GWh* (15 pav.) ir *Naudojamų ekologinio žemės ūkio naudmenų dalis nuo žemės ūkio produkcijos gamintojų naudojamų žemės ūkio naudmenų, proc.* (16 pav.).

Aplinkos agentūros duomenimis, žemės ūkio sektorius 2022 metais prie bendrai išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekio prisidėjo 23 proc. ir yra trečioje vietoje po energetikos ir transporto ŠESD išmetimų (9 pav.).

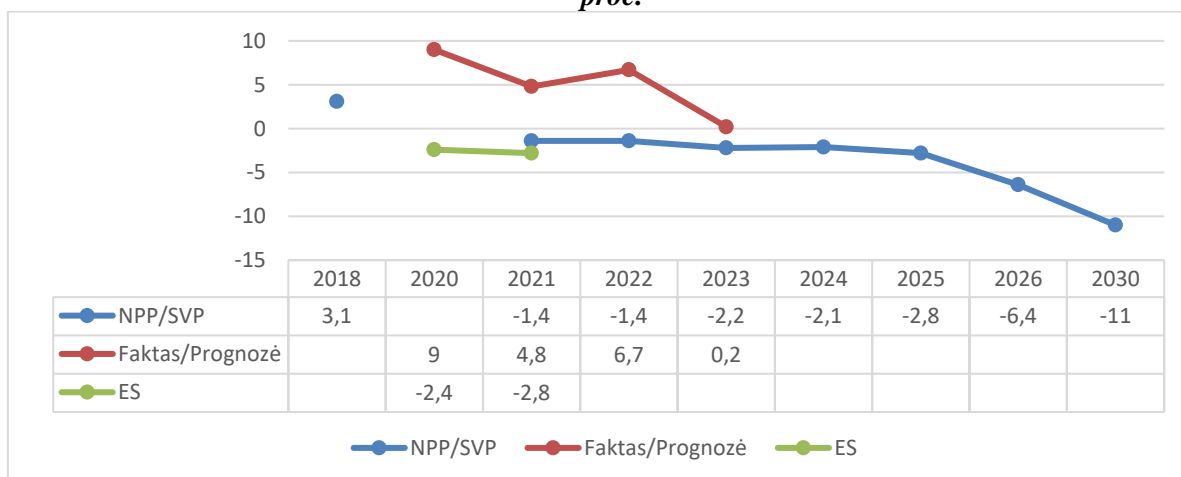
9 pav. ŠESD pasiskirstymas pagal sritis 2022 m., proc.

Duomenų šaltinis – Aplinkos apsaugos agentūra

Žemės ūkio sektoriuje išmetamų ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc. Remiantis išankstiniais duomenimis, 2023 m. lyginant su 2020 m. ŠESD emisijos žemės ūkio sektoriuje gerokai sumažėjo, tačiau lyginant su 2005 m. ŠESD žemės ūkyje dar vis yra šiek tiek (0,2 proc. negalutiniais duomenimis) didesnės. 2023 m. emisijas sumažinti padėjo plėtojamos bearimės technologijos, mineralinių trąšų naudojimo mažinimas, išaugę tarpinių pasėlių plotai ir kiti veiksmai, paskatinti Žemės ūkio ir kaimo plėtros strateginio plano 2023–2027 m. priemonių („ekologinių schemų“). Ekologinių produktų gamyba yra susijusi su gamtai palankiais gamybos metodais ir turi įtakos ŠESD emisijų mažinimui, tačiau ekologinės produkcijos gamyboje panaudojamų žemės ūkio naudmenų plotas 2023 m. sumažėjo apie 6 proc., palyginti su 2022 m., ir galima teigti, kad ši veikla 2023 m. prisidėjo neženkliai prie ŠESD emisijų mažinimo spartos. Didžiausias žemės ūkio veiklos Lietuvoje ŠESD mažinimo potencialas slypi naudojant bearimes technologijas, durpžemius paverčiant pievomis, atkuriant hidrologinį režimą durpynuose, optimizuojant mineralinių trąšų panaudojimą, vystant ekologinę gamybą, įvairinant pasėlius, auginant tarpinius pasėlius ir įsėlius bei tvariai tvarkant mėšlą ir kitas biologines atliekas (10 pav.)

10 pav. Žemės ūkio sektoriuje išmetamų ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc.

Duomenų šaltinis – Aplinkos apsaugos agentūra. Pastaba – 2023 m. prognostiniai duomenys

Siekdama daryti įtaką rodikliui *Dėl žemės ūkio veiklos išmetamo NH₃ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc.* Ministerija 2023 m. vykdė 6 tęstinės oro taršos amoniako dujomis mažinimo priemones (Neorganinių trąšų naudojimo mažinimo ir gerosios žemės ūkio praktikos kodekso įgyvendinimo skatinimas, Mėšlo ir srutų laikymo ir tvarkymo reikalavimų peržiūra, Subalansuotas organinių ir mineralinių trąšų naudojimas, Neorganinių (azoto) trąšų naudojimo reglamentavimas, Ekologinio ūkininkavimo plėtra ir skatinimas, Palankių aplinkai ūkininkavimo metodų rėmimas), taip pat pasiūlė Nacionalinį oro taršos mažinimo planą papildyti 3 su žemės ūkiu susijusiomis priemonėmis:

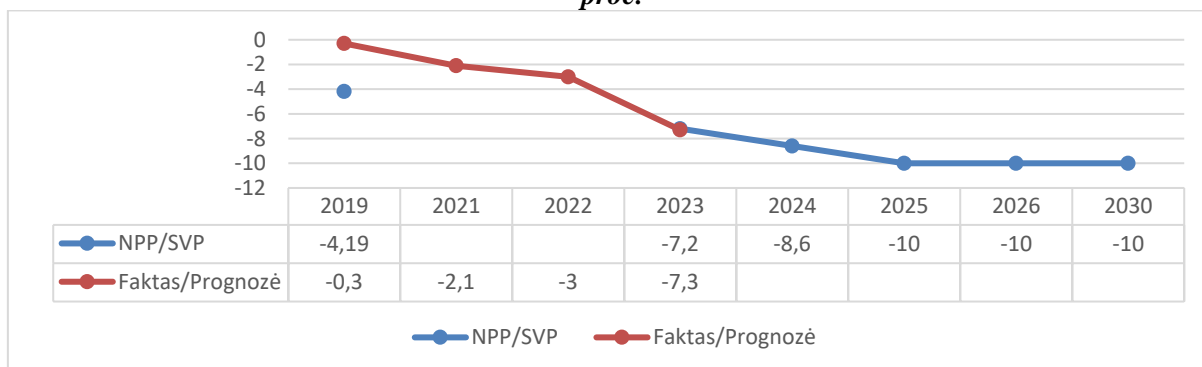
1) mėšlo ir nuotekų tvarkymo statinių projektavimo ir eksploatavimo techninių ir technologinių sprendimų peržiūra ir papildymas sprendimais, leidžiančiais sumažinti oro taršą amoniaku, ūkinėje veikloje susidarancius kvapus;

2) žemės ūkio subjektų informuotumo ir kompetencijų apie subalansuotą tręšimą didinimas, kurio tikslas – mažinti tręšiamųjų produktų naudojimą žemės ūkio veikloje, organizuojant mokymus maisto medžiagų balanso skaičiavimo ir taikymo lauko ir ūkio lygmeniu, užtikrinant augalų poreikius ir palaikant dirvožemio derlingumą;

3) daugiamečių pievų (ganyklų) plotų saugojimas ir gyvulininkystės plėtros skatinimas, teikiant finansines paskatas ekstensyviai tvarkantiems pievas ūkininkams ganant gyvulius. Šia priemone siekiama kuo geriau išnaudoti žolės plotus ganymui gyvulininkystės ūkiuose (skatinamas geresnis pašarų virškinamumas ir maistinė vertė), sumažėja poreikis pirkti pašarus, mažėja išmetamas metano ir amoniako kiekis iš susidarancio mėšlo, galima išvengti su pašarų gamyba susijusio poveikio aplinkai pradinėje grandyje, pievose draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus, mineralines ir organines trąšas.

Šios priemonės bus tęstinės, o jų įgyvendinimas padės užtikrinti tikslesnių faktinių duomenų surinkimą apie tręšiamųjų produktų ir mėšlo kiekių panaudojimą laukams tręšti ir mėšlo panaudojimą biodujų jėgainėse. Šiuo metu stebima situacija atvaizduota 10 pav. (pagal Išmetamų į aplinkos orą teršalų apskaitos ataskaitą 2019 m. faktas žemės ūkyje – -0,3 <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/oras/nacionaline-oro-tersalu-apskaita/informacines-santraukos/>)

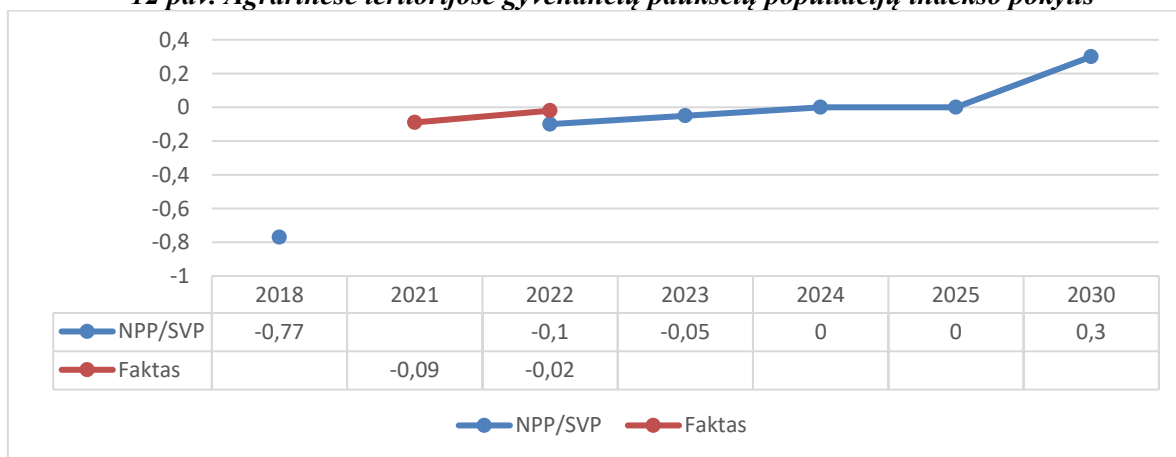
11 pav. Dėl žemės ūkio veiklos išmetamo NH₃ kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu, proc.

Duomenys – Aplinkos apsaugos agentūra. Pastaba – 2022 ir 2023 m. faktiniai duomenys prognostiniai

Agrarinėse teritorijose gyvenančių paukščių populiacijų indekso pokytis skaičiuojamas nuo 2018 m. NPP stebėsenos tikslais. Agrarinėse teritorijose gyvenančių paukščių populiacijų indeksas – biologinė įvairovę matuojantis indeksas. Laukiniai paukščiai yra maisto grandinės viršuje, todėl jų populiacijos pokyčiai leidžia daryti sprendimus ir apie likusios gamtinės aplinkos būklę. Skaičiuojant šį indeksą vertinama 14 agrarinėse teritorijose gyvenančių paukščių rūšių gausa palyginti su referenciniais 2000 m. Indekso pokyčio rodiklio faktinės reikšmės už 2023 m. dar nėra žinomos, todėl grafike nurodomos tik NPP ir SVP planinės tendencijos. Pagal šį indeksą matomos agrarinio kraštovaizdžio biologinės įvairovės nykimo tendencijos. Iš 14 paukščių rūšių, kurios naudojamos agrarinėse teritorijose gyvenančių paukščių populiacijų indekso skaičiavimui, nuo 2000 m. mažėja 8 paukščių rūšių gausa, nuo 2014 m. – 10, nuo 2020 m. – 11 rūšių gausa. ES šalyse agrarinio kraštovaizdžio įprastų rūšių populiacijų gausos trendai yra panašūs. KPP priemonių, susijusių su aplinka ir klimato kaita, bei aplinkosaugos direktyvų (pvz., M10 priemonės „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ veiklos 10.1.2 „Specifinių pievų tvarkymas“, veikla 10.1.3 „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“, veiklos 10.1.6 „Medingųjų augalų arba daugiamečių žolių juostos ar laukai ariamoje žemėje“, veiklos 10.1.7 „Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje“ ir kt. veiklų, M13 priemonės „Išmokos už vietoves, kuriose esama gamtinių ar kitų specifinių kliūčių“ (potvynių zonose)) įgyvendinimu yra teigiamą įtaką paukščių populiacijoms darantis veiksnys. Aplinkosauginių priemonių įgyvendinimo teritorijose poveikis vietinėms paukščių populiacijoms ir taip pat kitai biologinei įvairovei yra teigiamas, tačiau bendras poveikis dėl įgyvendinamų priemonių apimčių yra nežymus.

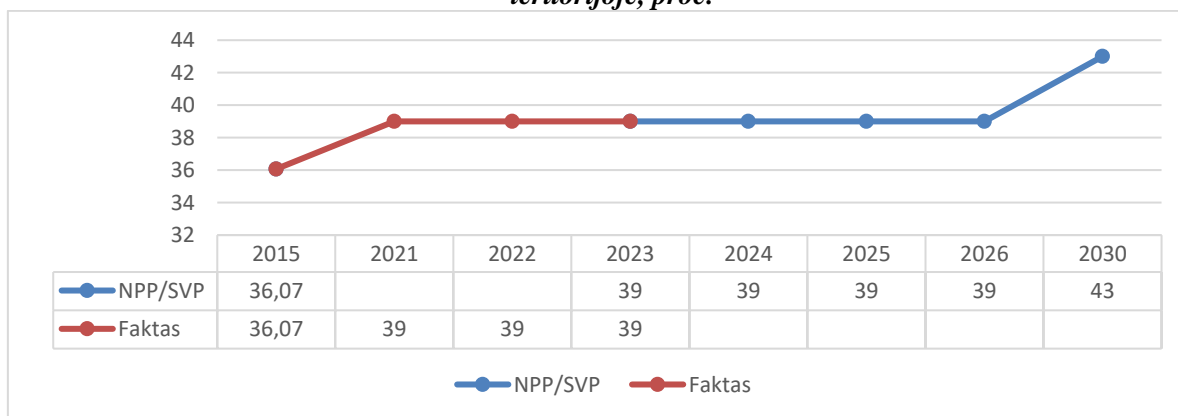
12 pav. Agrarinėse teritorijose gyvenančių paukščių populiacijų indekso pokytis

Duomenys – Ministerija

Vidutinio humusingumo plotų žemės ūkio naudmenose dalis reprezentatyvioje šalies teritorijoje, proc. Gerinant dirvožemio savybes labai svarbu gerinti ir kartu stebėti dirvožemio humusingumo pasikeitimą, nes humusas yra pagrindinis dirvos derlingumo faktorius. Tačiau dirvožemio humusingumas yra lėtai kintanti dirvožemio savybė, todėl vidutinio humusingumo plotų stebėseną vykdoma tik kas penkerius metus. Lietuvos BŽŪP SP yra patvirtintos ekologinės sistemos, tiesiogiai susijusios su dirvožemio apsauga ir jo tvariu naudojimu, bei humusingumo didinimu (kompleksinė ekologinė sistema „Veiklos ariamojoje žemėje“ (veiklos „Augalų kaita“, „Tarpiniai pasėliai“, „Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos“, „Kraštovaizdžio elementų priežiūra“, „Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“, „Daugiamečių žolių juostos“), „Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis“, „Erodotos žemės keitimas pievomis“). Siekiant nustatyti dirvožemio, kaip vieno iš svarbiausių nacionalinių gamtos išteklių, ilgalaikius naudojimo ir apsaugos veiksmus, išsaugančius dirvožemio savybes ir derlingumą bei sudarančius prielaidas užauginti kokybiškus žemės ūkio produktus ir teikti visuomenei visavertę dirvožemio ekosistemines paslaugas, 2023 m. buvo patvirtintas Dirvožemio tvaraus naudojimo veiksmų planas. Plane numatyti šeši uždaviniai, kuriuos įgyvendinant iki 2030 m. būtų sprendžiami žemės ūkyje naudojamo dirvožemio geros būklės užtikrinimo klausimai ir vienas iš jų: išsaugoti ir didinti dirvožemio humusingumą. Plane numatyta finansuoti tiriamuosius darbus, 2023 m. teiktos dvi temos, susijusios su humusingumo didinimo klausimais: „Dirvožemio humusingumo išsaugojimo ir didinimo galimybės naudojant ūkyje pagaminamus augalų tręšimo išteklius“ ir „Organinė anglis šalies regionų dirvožemiuose – duomenų skaitmenizavimas ir modeliavimas, situacijos vertinimas, išsaugojimo dirvožemyje priemonės“. 2021 m. Nacionalinėje žemės išteklių stebėsenos ataskaitoje pateikti vidutinio humusingumo plotai Lietuvoje sudarė 39,54 proc. (13 pav.). Rodiklį palyginti su ES vidurkiu nėra galimybės, nes procentas skaičiuojamas nuo žemės ūkio naudmenų, kurios kiekvienoje valstybėje labai skirtingos.

13 pav. Vidutinio humusingumo plotų žemės ūkio naudmenose dalis reprezentatyvioje šalies teritorijoje, proc.

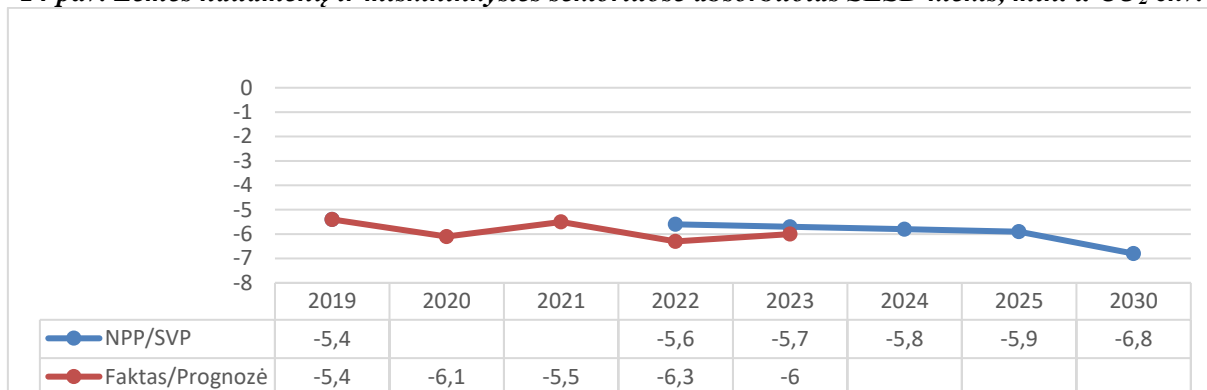
Duomenys – Žemės ūkio duomenų centras

Žemės naudmenų ir miškininkystės (toliau – ŽNŽNKM) sektoriuose absorbuotas ŠESD kiekis, mln. t. CO₂ ekv.

Žemės ūkio veiklos indėlis į ŽNŽNKM sektoriaus absorbcijas yra didelis, tačiau atskirai absorbcijų kiekis iš žemės ūkio veiklos nėra skaičiuojamas, nes, dažnu atveju, minėtų sektorių veiklų efektas persipina. Paskutiniaisiais 2021–2023 metais Lietuvoje bendros CO₂ absorbcijos stabilizavosi ir, remiantis išankstiniais duomenimis, jos svyruoja apie 6 mln. tonų CO₂ ekv. per metus. Atliekant CO₂ absorbcijų ŽNŽNKM sektoriuje stebėseną, absorbuotą CO₂ kiekį lemia metinis biomasės miškuose prieaugio mažėjimas, kuris, remiantis nacionalinės miškų inventorizacijos (NMI) metu surinktais duomenimis, mažėja dėl medynų amžiaus struktūros pokyčių ir kitų natūralių priežasčių. Didinant ŽNŽNKM sektoriaus absorbcijas, patikimiausios tvarios veiklos kryptys yra plėsti miškų plotus (visų pirma išsaugant savaime žemės ūkio

naudmenose susiformavusius medynus), o žemės ūkio sektoriuje skatinti auginti daugiamečius augalus (pvz., kraštovaizdžio elementus), auginti išėlius ir tarpinius pasėlius, didinti augalų įvairovę, nusausintuose durpžemiuose atkurti hidrologinį regimą (šlapžemes) bei taikyti, nors ir labai riboto spektro, tvarias technologijas (kaip pvz., bearimes technologijas), ir skatinti žemės ūkio užaugintų žaliavų panaudojimą ilgalaikių produktų gamyboje. Absorbicijos tikslo įgyvendinimą žemės ūkio srityje labiausiai skatina BŽŪP SP taikomos ekologinės schemos. Kadangi NMI ir toliau stebi brandžių miškų absorbicinių savybių potencialo mažėjimą, nesimant papildomų veiksnių (pvz., miškų plotų ir žalios paklotės plotų didinimo) CO₂ absorbavimas Lietuvoje gali mažėti (ES 2005 m. – -304,384 mln. t. CO₂ ekv.; 2020 m. – -225,869 mln. t. CO₂ ekv.; 2025 m. – -222,49; 2030 m. – -208,81) (14 pav.).

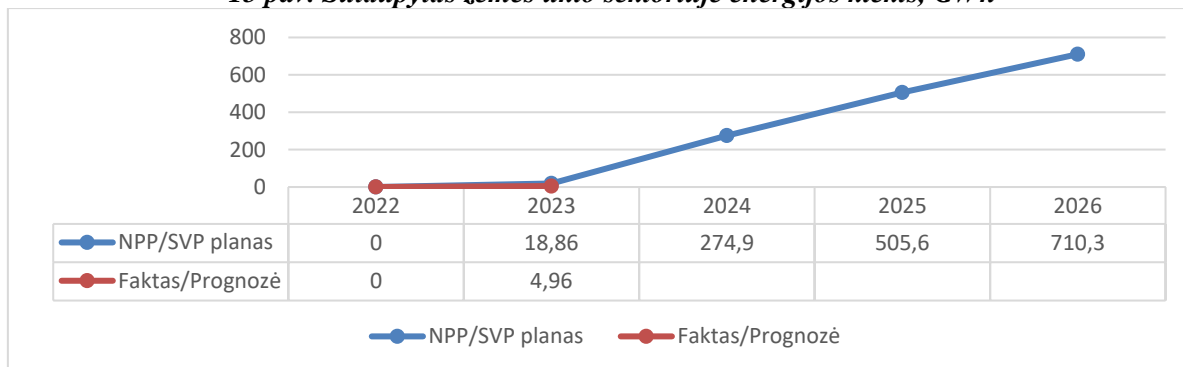
14 pav. Žemės naudmenų ir miškininkystės sektoriuose absorbuotas ŠESD kiekis, mln. t. CO₂ ekv.

Duomenų šaltinis – Aplinkos apsaugos agentūra

Sutaupyta žemės ūkio sektoriuje energijos kiekis, GWh. Vertinant energijos sutaupymus Lietuvos žemės ūkyje, susiduriama su dilema, jog daugelio su energijos vartojimu susijusių veiklų žemės ūkyje negali būti patikimai atskirta nuo kitų veiklų, kaip pvz., nuo pramonės ir transporto ar namų ūkio. Atliekant žemės ūkyje sutaupytos energijos kiekio vertinimą šiuo metu yra naudojama tik siaura imtis energinių produktų (t. y. gazoliai transportui). Minėtos aplinkybės sukuria prielaidą, kad energijos sutaupymas žemės ūkyje gali būti didesnis nei yra pateikiami duomenys grafike. Taikant Modernizavimo fondo priemonę „Pagalba energiškai efektyvių ir klimatui palankių sėjamųjų išigijimui“, žemės ūkio subjektai yra įpareigojami sumažinti degalų suvartojimą auginant žemės ūkio kultūras bearimiu būdu ir atitinkamai sumažinamos lengvatinių akcizų tarifo degalų normos. Per 2022 m. su parama išigijus juostines ir tiesiogines sėjamasias (12 vnt.) nuo 2023 m. vidurio yra sutaupyta apie 484 200 litrų degalų ir tai sudaro apie 5 GWh energijos kiekį. Degalų kainų šuolis ir nestabili rinka vis labiau skatina ūkio subjektus stengtis valdyti ekonominės veiklos rizikas, todėl tikėtina, kad ateityje žemės ūkyje sparčiau augs bearimių technologijų ar kitų gamybos būdų, taupančių energiją, apimtys ir energijos sutaupymai sparčiai didės. (15 pav.).

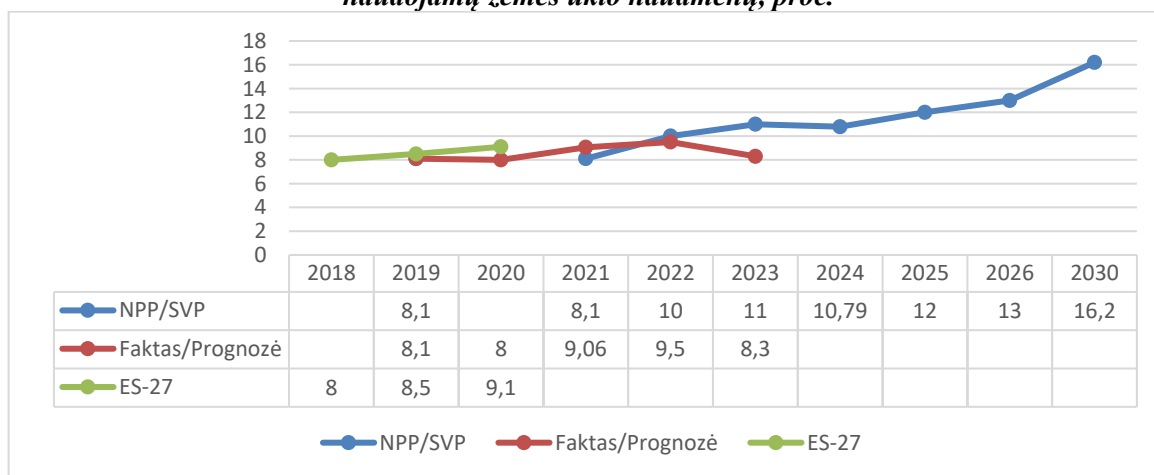
15 pav. Sutaupyta žemės ūkio sektoriuje energijos kiekis, GWh

Duomenys – Aplinkos projektų valdymo agentūra

Rodiklis *Naudojamų ekologinio žemės ūkio naudmenų dalis nuo žemės ūkio produkcijos gamintojų naudojamų žemės ūkio naudmenų* 2022 m. siekė 9,5 proc., o sertifikuoti pagal ekologinę gamybą plotai didėjo (lyginant su 2021 m.). Tačiau 2023 m. planuota rodiklio reikšmė nebuvo pasiekta, nes ūkininkų ryžtą ekologiškai ūkininkauti pristabdė Rusijos karinė invazija į Ukrainą, išprovokavusi energetinę krizę, ir infliacija, pakoregavusi visuomenės požiūrį bei galimybes rinktis ekologiškus produktus. Sertifikuoti pagal ekologinę gamybą plotai 2023 m. sumažėjo iki 239 tūkst. ha. (2022 m. buvo 271 tūkst. ha), o rodiklis siekė 8,3 proc. (planuotas 11 proc. pokytis nebuvo pasiektas). Paminėtina tai, kad EUROSTAT duomenyse nėra pateikta bendrų ES sertifikuotų ekologiškų pasėlių plotų už 2021–2023 m., todėl nėra galimybės palyginti Lietuvos ir ES šio rodiklio pokyčių. (16 pav.).

16 pav. Naudojamų ekologinio žemės ūkio naudmenų dalis nuo žemės ūkio produkcijos gamintojų naudojamų žemės ūkio naudmenų, proc.

Duomenų šaltinis – EUROSTAT

Įgyvendinant šį pažangos uždavinį 2023 m. buvo vykdytos šios pažangos priemonės:

15-001-06-02-01 (PP) *Pritaikyti aplinkos, klimato kaitos ir kitus valdymo išsipareigojimus bei inovatyvias, tausias technologijas žemės ūkio ir miškininkystės veikloje* (vykdant šią priemonę 2023 m. buvo stebimi 3 rodikliai *Žemės, kurioje naudojamos bearimės technologijos, ploto dalis nuo fiksuoto ariamosios žemės ploto 2020 m. (proc.)*; *Beakcizio kuro normų kiekio mažinimas, palyginti su 2021 m. sunaudojamo 300 mln. l. (proc.)*; *Mineralinių trąšų naudojimo pokytis (sumažėjimas), palyginti su 2021 m. (proc.)*.)

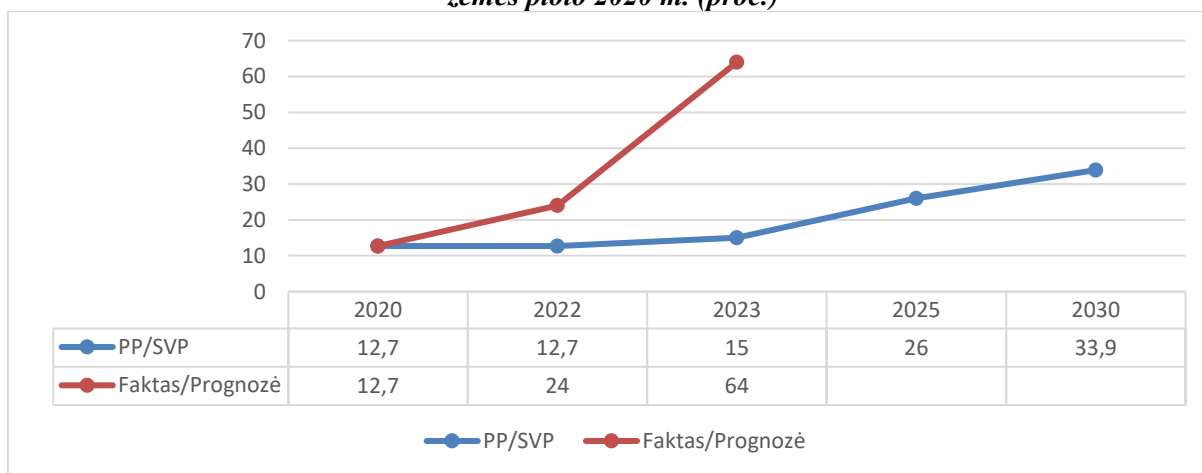
Žemės, kurioje naudojamos bearimės technologijos, ploto dalis nuo fiksuoto ariamosios žemės ploto 2020 m. (proc.) (2023 m. planas – 15, faktas – 64).

Remiantis žemės ūkio pasėlių deklaravimo duomenimis, bearimės technologijos 2020 m. buvo taikomos 245,0 tūkst. ha plote (arba 12,9 proc. nuo visos 1 900 tūkst. ha produkuojančios žemės ploto), 2022 m. – 474,9 tūkst. ha plote (arba 25 proc. nuo visos produkuojančios žemės ploto), o 2023 m. bearimių plotų apimtys jau sudarė 1,22 mln. ha (arba 64,3 proc. nuo visos produkuojančios žemės ploto). 2023 m. bearimiai pasėlių plotai išaugo daugiau kaip 1,5 karto lyginant su 2022 m. Per 2021–2023 m. taikytos bearimių technologijų plėtrą skatinančios, tarpusavyje papildančios viena kitą priemonės (t. y. Modernizavimo fondo parama išigyjant tiesiogines ir juostines sėjamasias (iki 40 proc. kainos); BŽŪP SP „Veiklos ariamojoje žemėje – Neariamosios, tausojamosios žemdirbystės technologijos“ ekologinės sistemos taikymas (skiriant 66 eurų priemoną už bearimiu būdu auginamų pasėlių ha); LIFE IP projekto „EnerLit“ švietėjiška veikla apie bearimes technologijas (organizuojant lauko dienas)) padėjo augalininkystėje išgalėti bearimėms technologijoms. Vien Modernizavimo fondo investicinė priemonė paskatino bearimių plotų augimą apytikriai apie 25 000 ha. Nors bearimės technologijos Lietuvoje taikomos vis plačiau, tačiau tarp visų taikomų bearimių technologijų dominuoja minimalaus žemės dirbimo technologija (kai naudojami parentuvai, supurenantys

visą dirvos paviršių iki 10 cm gylio), kuri yra pereinamoji technologija į tikrąsias bearimes technologijas, t. y. tiesioginės sėjos arba juostinės sėjos technologijas. Tiesioginės ir juostinės sėjos technologijos duoda didžiausią energijos sutaupymo ir organinės medžiagos dirvožemyje kaupimo efektą ir efektyviausiai prisideda prie dirvožemio biologinės įvairovės puoselėjimo. Kadangi bearimės technologijos leidžia sutaupyti apie 40 proc. visų gamyboje naudojamų išteklių, tai nestabilios degalų, trąšų ir kitų išteklių kainos skatina vis daugiau žemės ūkio augalų augintojų diegti išteklius tausojančias technologijas. Pradedant taikyti bearimes technologijas yra būtina įgyti naujų žinių, patirties ir naujų padarų. Nors bearimis būdas kelia nemažai iššūkių, tačiau vis daugiau ūkininkų, suprantančių tvarių technologijų svarbą saugant aplinką ir mažinant ekonomines rizikas, pereina prie bearimio žemės ūkio kultūrų auginimo. Tikėtina, kad taikomos kompleksinės paramos priemonės vis daugiau ūkininkų paskatins prisiiimti iššūki ir pradėti taikyti tiesioginės ir juostinės sėjos technologijas (17 pav.).

17 pav. Žemės, kurioje naudojamos bearimės technologijos, ploto dalis nuo fiksuoto ariamosios žemės ploto 2020 m. (proc.)

Duomenų šaltinis – VĮ žemės ūkio duomenų centras

Beakcizio kuro normų kiekio mažinimas, palyginti su 2021 m. sunaudojamo 300 mln. l (proc.). (2023 m. planas – 0,6, faktas – 0,16)

Modernizavimo fondo investicinės priemonės paramos teikimas yra susietas su ūkininkų išipareigojimu sumažinti degalų (gazolių) panaudojimą auginant žemės ūkio kultūras. Kitais ūkiniais metais, kurie yra po bearimių sėjamųjų įsigijimo metų, atsižvelgiant į įsigytos bearimių technologijų sėjamosios darbinį plotį, priemonėje dalyvaujančiam ūkiui yra sumažinama lengvatinių akcizų tarifo degalų norma. Per 2022 m., taikant Modernizavimo fondo paramą, žemės ūkio subjektai įsigijo 12 bearimių sėjamųjų ir nuo 2023 m. vidurio žemės ūkiui skiriamų degalų normos buvo sumažintos 484 200 litrų degalų. Tai sudaro apie 0,16 proc. nuo viso žemės ūkyje sunaudojamo degalų (gazolių) kiekio. Kadangi Modernizavimo fondo priemonėje keliami labai aukšti degalų sutaupymo reikalavimai, paraiškų skaičius buvo santykinai nedidelis ir priemonė nebuvo labai populiarė, nes pradedantiesiems ūkininkauti bearimiu būdu neretai yra sunku įvaldyti bearimę technologiją ir pasiekti nustatytą degalų sutaupymo tikslą. Bearimių technologijų skatinimo priemonių kompleksas ateityje (Modernizavimo fondo investicinė parama, ekologinės sistemos priemokos, LIFE projekto „EnerLit“ švietėjiška veikla) turėtų paskatinti žemės ūkio augalų augintojus drąsiau imtis išipareigojimo sumažinti degalų suvartojimą gamyboje.

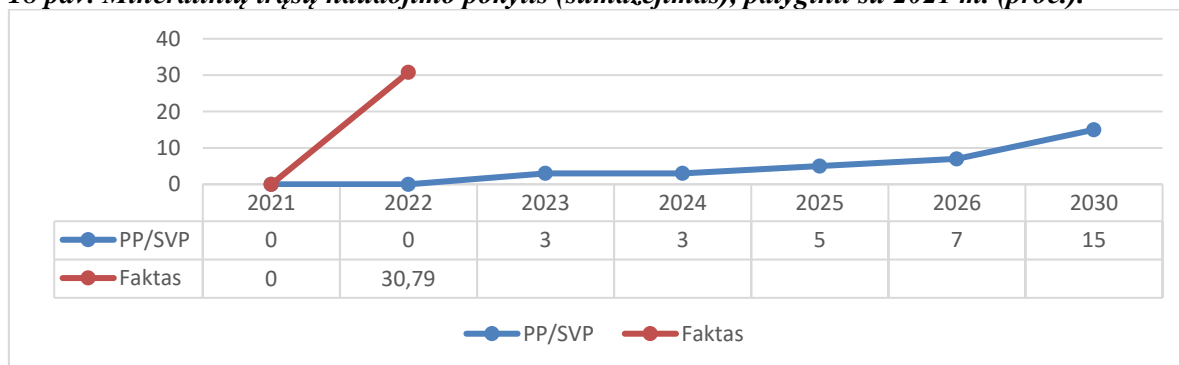
Mineralinių trąšų naudojimo pokytis (sumažėjimas), palyginti su 2021 m. (proc.). (2023 m. planas – 3, faktas – 30,79)

Siekiant, kad pažangos priemonė prisidėtų prie tvaraus ūkininkavimo, būtina sudaryti sąlygas ūkininkams *mažiau naudoti mineralinių trąšų*. Todėl 2023 m. buvo pakeistas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2019 m. gegužės 29 d. įsakymas Nr. 3D-332 „Dėl Tręšiamųjų produktų naudojimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ ir įsigaliojo reikalavimai pildyti

elektroninį Tręšiamųjų produktų panaudojimo žurnalą bei azoto (N), fosforo (P₂O₅) ir kalio (K₂O) maksimalios normos hektarui. 2023 m. buvo įgyvendinamos KPP priemonė „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“ (dalyvaujant draudžiama naudoti organines ir mineralines trąšas visoje valdoje) ir BŽŪP SP numatytos ekologinės sistemos (dalyvaujant draudžiama naudoti mineralines ir organines trąšas). Paminėtinos kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ veikla „Veiklos ariamojoje žemėje – Tarpiniai pasėliai“, kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ veikla „Trumpaamžių medingųjų augalų juostos“, kompleksinės ekologinės sistemos „Veiklos ariamojoje žemėje“ veikla „Daugiamečių žolių juostos“, ekologinė sistema „Kompleksinė pievų ir šlapynių priežiūros schema“ ir ekologinė sistema „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“.

Mineralinių trąšų sumažėjimo pokytis paskaičiuotas 2022 m., nes duomenys apie panaudotų mineralinių trąšų kiekį 2023 m. Valstybės duomenų agentūroje bus pateikti iki 2024 m. spalio 15 d. Mineralinių trąšų sumažėjimui galėjo turėti įtakos ne tik pirmiau paminėtos priemonės, bet ir padidėjusios trąšų kainos bei dėl prasidėjusio karo Ukrainoje sumažėjusi trąšų pasiūla. EUROSTAT duomenimis, ES 2021 ir 2022 m. pateikiami tik azoto ir fosforo trąšų sunaudojimo duomenys, todėl nėra galimybės sulygtinti su Valstybės duomenų agentūros duomenimis, taip pat ne visos Europos šalys yra pateikusios azoto ir fosforo trąšų panaudojimo duomenis (18 pav.).

18 pav. Mineralinių trąšų naudojimo pokytis (sumažėjimas), palyginti su 2021 m. (proc.).

Duomenų šaltinis – Valstybės duomenų agentūra

2023 m. paraiškos buvo renkamos visoms veikloms (išskyrus Pažangos priemonėje planuojamų veiklų pagrįstumo vertinimas) 2023 m. gruodžio 30 d. surinkta paraiškų už 71780 tūkst. Eur. Pasirašyta sutarčių veiklose už 23360,3 tūkst. Eur.

Pažangos priemonėje **15-001-06-02-02 (PP) Didinti ŠESD absorbcinius pajėgumus (atkuriant pelkes (durpžemius))** buvo atlikti administraciniai veiksmai, susiję su EK valstybės pagalbos schemos pernotifikavimu. Iš plano „Naujos kartos Lietuva“ bus finansuojama viena investicija, skirta šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) absorbcijos pajėgumų didinimui. Šios investicijos tikslas – sumažinti ŠESD išmetimus iš buvusių nusausių degradavusių durpynų, atkuriant šiuose plotuose pelkėdaros procesus, didinti jų ŠESD absorbcinį potencialą, kartu vykdant ir ekstensyvią ūkinę veiklą bei sudarant palankias prielaidas biologinės įvairovės buveinėms.

Pažangos priemonėje **15-001-06-02-03 (PP) Atkurti ir gerinti su žemės ūkiu ir miškininkyste susijusias ekosistemas** buvo atlikti administraciniai veiksmai, susiję su BŽŪP SP intervencinių priemonių „Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų“, „Jaunuolynų ugdymas“, „Apsaugos priemonės nuo didžiųjų plėšrūnų daromos žalos“ įgyvendinimo taisyklių pakeitimais. Paraiškos buvo renkamos 4 iš 10 veiklų 2023 m. gruodžio 30 d. surinkta paraiškų už 28683,4 tūkst. Eur. Pasirašyta sutarčių Laukinių paukščių apsauga už „Natura 2000“ teritorijos ribų veikloje už 729,6 tūkst. Eur.

Pažangos priemonėje **15-001-06-02-04 (PP) Pritaikyti aplinkos, klimato kaitos ir kitus valdymo įsipareigojimus bei inovatyvias, tausias technologijas jūrų reikalų ir žuvininkystės veikloje** buvo atliekami administraciniai šios priemonės veiksmai (buvo parengti ir patvirtinti 4

priemonės veiklų projektų finansavimo sąlygų aprašai ir pradėti paramos paraiškų priėmimo etapai, kurie baigėsi 2024 m.: „Gamtotvarkos priemonių įgyvendinimas“, „Gyvūnų ir visuomenės sveikatos priemonės“, „Mokslo atstovų ir žvejų bendradarbiavimo veiklos“ ir „Pagrindinių arba pagalbinių variklių keitimas arba modernizavimas“). Surinkta paraiškų už 9420 tūkst. Eur.

Apibendrinant galima teigti, kad žemdirbių aktyvus dalyvavimas taikant bearimes technologijas plėtojant tvarų ūkininkavimą bei pasiektas planuotas mineralinių trąšų sunaudojimo sumažinimo planas prisidėjo prie NPP 6.2 uždavinio *Plėtoti tvarų ir bioekonomikos principais paremtą ūkininkavimą visose žemės ūkio šakose* įgyvendinimo, taip pat ir prie NPP 6 strateginio tikslo *Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui* įgyvendinimo.

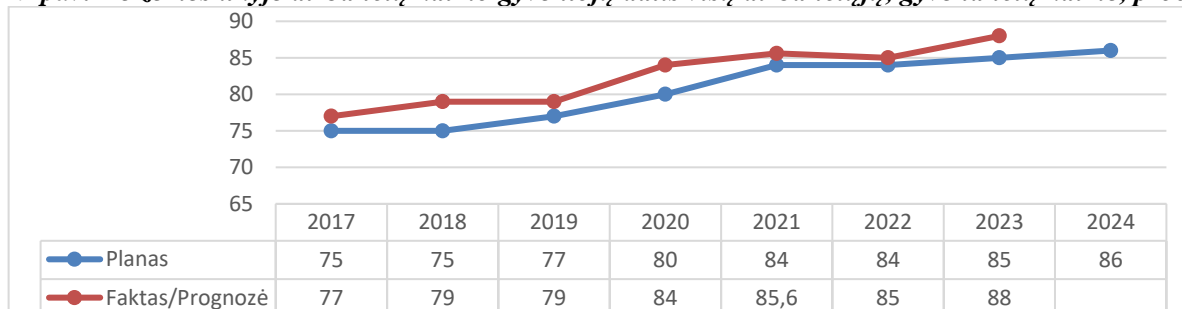
FUNKCIJŲ VYKDYMO PROGRAMA. TĖSTINĖ VEIKLA

Pateikiama informacija apie vykdytą tęstinės veiklos uždavinių įgyvendinimą.

Tęstinės veiklos uždavinys 15-001-11-04 (T) *Didinti žemės ūkio ir maisto konkurencingumą, diegti inovatyvią, kuriančią aukštą pridėtinę vertę žemės ūkio ekonomiką, sukurti galimybes ekonominės veiklos kaime įvairinimui ir gyvenimo kokybės kaime gerinimui* buvo matuojamas 2 poveikio rodikliais: *Ne žemės ūkyje dirbančių kaimo gyventojų dalis visų dirbančiųjų, gyvenančių kaime, proc. (19 pav.)* ir *Sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologiniuose ūkiuose, tūkst. ha (20 pav.)*.

Ne žemės ūkyje dirbančių kaimo gyventojų dalis visų dirbančiųjų, gyvenančių kaime, proc. Kaimo vietovėse, kurios užima 97 proc. Lietuvos teritorijos, pajamos iš žemės ūkio veiklos vis dar išlieka svarbus pragyvenimo šaltinis daugeliui kaimo regionų gyventojų. Vis dėlto pastaraisiais metais stebima sparti ne žemės ūkio sektoriuje dirbančių kaimo vietovių gyventojų dalies didėjimo tendencija. Ši tendencija gali būti sietina su ūkių stambėjimu, didele darbo jėgos paklausa ne žemės ūkio sektoriuose, taip pat su šiuose sektoriuose augančiu vidutiniu darbo užmokesčiu. Siekiant didinti kaimo gyventojų pajamas ir užimtumą, taip pat labai svarbi yra smulkiojo verslo plėtra bei užimtumo ne žemės ūkio sektoriuose skatinimas. Kaimo vietovėse gyvenančiųjų ir kitose veiklose dirbančiųjų dalies didėjimui nemažą įtaką turėjo Ministerijos teikiama KPP parama priemonėms, skirtoms kaimo ekonomikai įvairinti. Šios priemonės prisidėjo prie kaimo vietovių gyvybingumo stiprinimo, užimtumo ne žemės ūkio veikloje didinimo, bei sudarė sąlygas kurtis kaime (19 pav.).

19 pav. Ne žemės ūkyje dirbančių kaimo gyventojų dalis visų dirbančiųjų, gyvenančių kaime, proc.

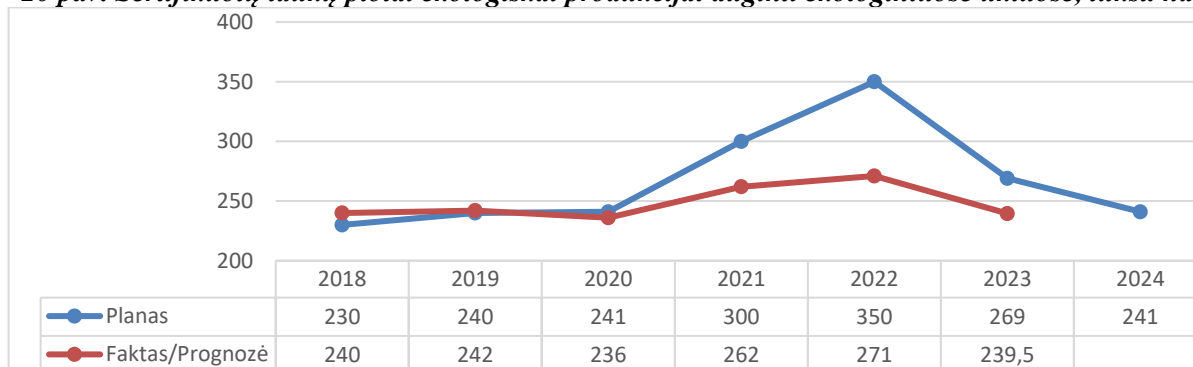

Duomenų šaltinis – Valstybės duomenų agentūra. Pastaba – 2023 m. prognostiniai duomenys

Sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologiniuose ūkiuose, tūkst. ha

2023 m. nebuvo pasiektas planuotas ekologinės gamybos plotas, nes dalis ekologiškai ūkininkaujančiųjų dėl įvairių priežasčių pasirinko dalyvauti kitose ekologinėse sistemose. Nuo 2022 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujam 2018 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentui (ES) 2018/848 dėl ekologinės gamybos ir ekologiškų produktų ženklavimo, kuriuo panaikintas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 834/2007, atsirado papildomi nauji reikalavimai. Juose nebuvo numatyta pakankamų pereinamųjų laikotarpių, skirtų pasirengti įgyvendinti atskiras reglamento nuostatas (pvz., gyvulininkystės sektoriuje neleidžiant rišti galvijų tvartuose, esant jų daugiau kaip 50 vnt.), ir ūkininkai negalėjo per labai trumpą laiką perstatyti fermų. Be to, ES teisės aktai yra ganėtinai komplikuoti (be pagrindinio ekologinės gamybos reglamento (ES) Nr. 2018/848 yra daug įgyvendinamųjų teisės aktų, detalizuojančių jį) – nepakankamas kiekis konsultacijų, laikui imlūs ES reglamentų reikalavimai duomenų / dokumentų rinkimui / saugojimui (ypač gyvulininkystės srityje), labai griežtos poveikio priemonės už pakartotines neatitiktis, mažas supirkimo kainų skirtumas ir mažėjantis poreikis produkcijai (ekologiškos žemės ūkio produkcijos pardavimo kainos, palyginti su įprastiniu būdu užauginta produkcija, skirtumas mažėja, kai kuriais atvejais ekologiška produkcija parduodama už vienodą kainą, jaučiamas ir sumažėjęs vartotojų poreikis ekologiškai produkcijai) (20 pav.).

20 pav. Sertifikuotų laukų plotai ekologiškai produkcijai auginti ekologiniuose ūkiuose, tūkst. ha

Duomenų šaltinis – VŠĮ „Ekoagros“

Įgyvendinant šiuo tęstinės veiklos uždaviniu numatytas priemones – palaikant žemdirbių pajamas, remiant žemės ūkio valdų modernizavimą, ekonominės veiklos įvairinimą, agrarinę aplinkosaugą, ekonominės veiklos įvairinimą ir pan. – buvo siekiama užtikrinti ilgalaikį konkurencingo ir tvaraus žemės, maisto ūkio bei kaimo vystymą. Tai buvo matuojama šiais pagrindiniais rezultato rodikliais.

Lietuvoje bendroji žemės ūkio produkcija, tenkanti 1 ha naudojamų žemės ūkio naudmenų, išankstiniais 2023 m. duomenimis, siekė 1150 Eur/ha ir buvo 17,3 proc. didesnė palyginti su prognozuota 2023 m. reikšme (980 Eur/ha). Toks rodiklio augimas buvo dėl gana palankių 2023 m. meteorologijų sąlygų ir lėtesnio nei prognozuota žemės ūkio produktų supirkimo kainų mažėjimo. Tačiau 2023 m. rodiklį palyginus su 2022 m. duomenimis pastebimas 22,4 proc. mažėjimas. Bendrosios žemės ūkio produkcijos mažėjimą lėmė bendras 19,2 proc. žemės ūkio produktų kainų kritimas – 23,6 proc. krito augalininkystės ir 21,6 proc. gyvulininkystės kainos. Vidutinės kaimo gyventojų piniginių pajamos per mėn., tenkančios 1 namų ūkiui, Eur per 2023 m. sparčiai augo ir vertinama, kad pasiekė 1500 Eur (2023 m. planas – 1085 Eur). Pajamų didėjimas susijęs su didėjusiais minimaliu ir vidutiniu darbo užmokesčiu, pensijomis ir socialinėmis išmokomis. Toks didėjimas, tikėtina, buvo laikinas ir susijęs su sparčiu kainų augimu bei Vyriausybės siekiu apsaugoti gyventojų perkamąją galią. Siekiant ilgalaikio pajamų augimo bei skirtumo tarp miesto ir kaimo gyventojų pajamų mažėjimo, kaimo vietovėse ypač svarbu plėtoti naujas technologijas, kurti palankius aplinkai, aukštos pridėtinės vertės bioekonomikos produktus. Tokiu būdu būtų sukuriamos gerai apmokamos darbo vietos – svarbiausias veiksnys, lemiantis vidutinių kaimo gyventojų pajamų didėjimą. 2023 m. pajamų

skirtumas tarp miesto ir kaimo gyventojų išlieka gana didelis (miesto gyventojų pajamos išlieka maždaug 10 proc. didesnės už kaimo gyventojų pajamas) (pagal 2023 m. pajamų įverčius)). Tačiau miesto ir kaimo gyventojų pajamų supanašėjimo tendencija stebima vertinant ilgo laikotarpio (pastarųjų 5 m.) duomenis.

Naujai sukurtų ne žemės ūkio veikloje darbo vietų skaičius, vnt. 2023 m. nebuvo pasiektas (planas – 400, faktas – 288), kadangi dauguma projektų, pateiktų pagal KPP priemonę „Ūkio ir verslo plėtra“, buvo įgyvendinti anksčiau negu planuota, todėl ir darbo vietos buvo sukurtos anksčiau (2022 m. faktas – 1184, planas – 300). Be to, vienai darbo vietai sukurti buvo panaudota mažesnė paramos suma nei planuota priemonėje.

Žemės ūkio veiklos subjektų, gavusių paramą pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą, žemės ūkio naudmenų dalis (proc.) iš visų deklaruotų žemės ūkio naudmenų (planas – 10, faktas – 32,5). Planuojant 2023 m. siektiną reikšmę buvo atsižvelgta į tai, kad 2023 m. pradedamos įgyvendinti BŽŪP SP su plotu susijusios intervencinės priemonės, tuo tarpu pagal šios programos su plotu susijusias priemones bus vykdomi tik ankstesniais metais prisiimti įsipareigojimai. Tačiau 2023 m. pradžioje buvo nuspręsta organizuoti kvietimus ir pagal programos priemones M13 (pagal kurią mokama parama ūkininkaujantiems vietovėse su kliūtimis) ir M12 (pagal kurią mokama parama už veiklos apribojimus „Natura 2000“ teritorijose). Todėl rodiklis gerokai viršytas. Paminėtina, kad pvz., pagal priemonę M13 kasmet deklaruojami apie 1,1 mln. ha, t. y. apie 38 proc. ŽŪN ploto.

Plotas, kuriame taikoma tausaus ūkininkavimo praktika (ekologinis ūkininkavimas, agrarinės aplinkosaugos ir klimato priemonės), išankstiniais duomenimis, 2023 m. nepasiekė planuotų reikšmių (planas – 3,5, faktas – -11). Tokiai rodiklio reikšmei įtakos turėjo Rusijos karinė invazija į Ukrainą, išprovokavusi energetinę krizę, infliaciją, pakoregavusią visuomenės požiūrį bei galimybes rinktis ekologiškus produktus ir pristabdžiusi ūkininkų ryžtą ekologiškai ūkininkauti. Taip pat reiktų pažymėti, kad į rodiklio skaičiavimą įeina tik 2014–2020 m. laikotarpio priemonė „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“. Pagal 2023–2027 m. laikotarpio ekologines sistemas, skirtas tvariam ūkininkavimui, deklaruoti plotai yra gerokai didesni.

2023 m. buvo aktyviai remiamos *eksportuojančios Lietuvos įmonės, skatinamas dalyvavimas eksportą skatinančiose veiklose*, plečiamas diplomatinio atstovavimo tinklas. Per paskutinius trejus metus parodų skaičius išaugo 150 proc., parodų dalyvių skaičius – per 80 proc. 2021 m. eksporto skatinimo veikloms Ministerija suteikė 186 133,00 Eur paramą, 2022 m. – 443 756,00 Eur, 2023 m. suteikta daugiau nei 700 000,00 Eur paramos kofinansuojant eksporto skatinimo veiklas, kurias sėkmingai įgyvendina Lietuvos maisto pramonės įmonės.

Nuo 2020 m. iki 2023 m., atliepiančios lūkesčius, atverta daug naujų eksporto rinkų svarbiausiems žemės ūkio ir maisto pramonės eksporto produktams – į JAV (mėsa ir jos produktai, kiaušiniai), į Japoniją (jautienos subproduktai), į Taivaną (grūdai, kiaušiniai, pieno, žuvies produktai), į Pietų Korėją (pieno produktai, paukštiena, kiaušinių produktai), į Meksiką (kviečiai). Žemės ūkio ir maisto produktų eksporto rinkų diversifikavimas ir paskutinių kelių metų aktyvus darbas prioritetinėse rinkose bei regionuose duoda akivaizdžių rezultatų. Nepaisant pastarųjų metų pasaulinių iššūkių ir sutrikusių tiekimo grandinių, susijusių su COVID-19 pandemija ir Rusijos karine agresija Ukrainoje, Lietuvos maisto pramonės eksportuotojai parodė atsparumą ir išlaikė savo konkurencingumą.

Prie šio tęstinės veiklos uždavinio įgyvendinimo labai prisidėjo NMA vykdyta veikla.

Administruodama žemės ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės paramos priemones NMA per 2023 m. apie 124 tūkst. paramos gavėjų išmokėjo 837,3 mln. Eur paramos lėšų (iš jų 495,7 mln. Eur už su plotu susijusias priemones). 2024 m. sausio 1 d. duomenimis, nuo NMA veiklos pradžios buvo išmokėta daugiau kaip 15,3 mlrd. Eur paramos.

2023 m. pradėtos priimti paraiškos pagal BŽŪP SP kaimo plėtros ir sektorines intervencines investicines priemones. 2023 m. vyko 17 kvietimų teikti paraiškas. Buvo gauta 3 621 paraiška, prašoma paramos suma – 248,1 mln. tūkst. Eur. Nors naujas laikotarpis tik prasidėjo,

susidomėjimas paramos priemonėmis buvo didelis, o kai kurios priemonės stebino pateiktų paraiškų skaičiumi (pvz., valdymo įsipareigojimai, susiję su aplinka ir klimatu, ir kiti valdymo įsipareigojimai – 3996 paraiškos (išmokėta apie 17 mln.), jaunųjų ūkininkų – 1045 paraiškos (išmokėta 5 mln.), rizikos valdymo priemonės – 1442 paraiškos)

2023 metais be BŽŪP SP vis dar tęsėsi ir KPP administravimas.

Per 2023 m. pagal KPP priemones paramos gavėjams išmokėta beveik 229,9 mln. Eur. Iš šios sumos didžiausia parama išmokėta pagal KPP priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“.

2023 m. populiariausios investicinės priemonės buvo: priemonės „Ūkio ir verslo plėtra“ veiklos sritis „Parama smulkiesiems ūkiams“ – priimta 1512 paraiškų; priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritis „Parama investicijoms į žemės ūkio valdas“ – 807 paraiškos; „Konsultavimo paslaugos, ūkio valdymo ir ūkininkų pavadavimo paslaugos“ – 484 paraiškos; „Investicijos į miško plotų plėtrą ir miškų gyvybingumo gerinimą“ – 451 paraiška.

2023 m. toliau buvo tęsiamas KPP priemonės „Rizikos valdymas“ veiklos srities „Pasėlių, gyvūnų ir augalų draudimo įmokos“ priemonių „Ūkinių gyvūnų draudimo įmokų kompensavimas“ ir „Pasėlių ir augalų draudimo įmokų kompensavimas“ administravimas. Per 2023 m. vegetacinį laikotarpį buvo gautos 1 306 paraiškos. Daugiausia paraiškų pateikta Joniškio r. sav. (157 paraiškos) ir Šiaulių r. sav. (102 paraiškos). Pagal priemonę „Rizikos valdymas“ 2023 metais išmokėta daugiau nei 4,7 mln. Eur.

Bendra per visą KPP laikotarpį išmokėtos paramos suma yra 2,3 mlrd. Eur (84 proc. programai skirtų lėšų), o patvirtinta suma – 2,7 mlrd. Eur (95 proc. paramos lėšų).

2023 m. spalio viduryje buvo pradėti mokėti tiesioginių išmokų avansai, o nuo gruodžio mėnesio – ir likusi išmokų dalis. Iki lapkričio 30 d. NMA į ūkininkų sąskaitas pagal vieną ar kelias tiesioginės paramos, ekologinių sistemų ir KPP schemas pervedė 309 mln. Eur avansinių išmokų. Pagrindinė priežastis, kodėl sumažėjo bendrai išmokėta avansinių išmokų suma, yra dalies ekologinių sistemų įsipareigojimų kontrolės terminai, kurie baigiasi 2024 m. kovo / gegužės mėnesiais. Todėl lyginant su 2022 m., kai buvo išmokėta 626 mln. Eur, 2023 m. bendrai išmokėta tiesioginių išmokų suma yra 494 mln.

2023 m. buvo tęsiamas investicinės paramos, tiesioginių ir kompensacinių išmokų iš valstybės biudžeto administravimas (39 aktyvios nacionalinės paramos priemonės). Iš viso pagal nacionalines paramos priemones daugiau kaip 32 tūkst. paramos gavėjų išmokėta beveik 54 mln. Eur paramos. Daugiausia lėšų iš tęstinių paramos priemonių praėjusiais metais išmokėta pagal Biodegalų gamybos plėtros programą – apie 9,2 mln. Eur. Šia programa siekiama skatinti biodegalų gamybą, sudaryti galimybę žemės ūkio produkciją naudoti ne maisto reikmėms, mažinti priklausomybę nuo importuoto kuro ir šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją.

Nemaža dalis lėšų (daugiau nei 5,3 mln. Eur) išmokėta pagal priemonę „Parama draudimo įmokoms kompensuoti“. Šia parama pasinaudojo ir pasėlius nuo nepalankių oro sąlygų apsidraudė 2 315 žemės ūkio subjektų.

2023 m. Lietuvos pienininkystės sektoriui toliau neigiamos įtakos turėjo ne tik anksčiau COVID-19 ligos sukelti padariniai, bet ir papildomai atsiradę bei besitęsiantys pieno rinkos sutrikdymai. Siekiant sumažinti minėtus padarinius ir esant rinkos veikimo sutrikdymams, buvo įgyvendintos 2 naujos tikslinės paramos priemonės pienininkystės sektoriuje: „Išimtinė parama pieno gamintojams ekonominiam gyvybingumui išsaugoti“ ir „Nacionalinė (de minimis) pagalba pieno gamintojams“. Pagal minėtas priemones pienininkyste užsiimantiems 21 713 žemės ūkio subjektų išmokėta daugiau nei 18,6 mln. Eur paramos.

Penkti metai iš eilės buvo priimamos paraiškos gauti pagalbą pagal Ekologišką ir pagal nacionalinę žemės ūkio ir maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimo skatinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose taisyklės. Pagal šią priemonę paramą gavo 63 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Joms išmokėta beveik daugiau kaip 1 mln. Eur.

Antri metai parama buvo teikiama ir labdaros organizacijoms už paramai atiduodamo maisto tvarkymą. Jiems išmokėta 400 tūkst. Eur.

Be tęstinių priemonių 2023 m. buvo patvirtintos ir naujos paramos priemonės, skirtos Lietuvos sodininkystės ir uogininkystės ūkiams: „Laikinoji valstybės pagalbos sodininkystės sektoriui“ ir „Parama žemės ūkio veiklos subjektams, patyrusiems nuostolių nukentėjus sodų ir uogynų derliui dėl šalnų 2023 metais“. Pagal minėtas priemones 203 paramos gavėjams išmokėta daugiau nei 2,1 mln. Eur.

2023 metais paramos gavėjams, deklaruojantiems žemės ūkio naudmenas bei dalyvaujantiems su plotu susijusiose priemonių veiklose, pritaikytų sankcijų suma, pagal preliminarinius 2023 m. gruodžio 31 d. duomenis, siekė 1,2 mln. Eur (2022 m. – 4,5 mln. Eur.) Dažniausiai sankcijos taikomos dėl įsipareigojimų ir tinkamumo kriterijų nesilaikymo. 2023 metais paramos gavėjams, dalyvaujantiems investicinėse priemonėse, pritaikyta 3,4 mln. Eur sankcijų (2022 m. – 2,8 mln. Eur). Daugiausia sankcijų skirta už pavėluotai pateiktą mokėjimo prašymą, už projektų atrankos kriterijų nepasiekimą ir (arba) neišlaikymą, už neįgyvendintus priežiūros rodiklius, už deklaruotas išlaidas, kurios pripažintos kaip netinkamos finansuoti, už neapdraustą turtą ir kt.

Aptarnaujant klientus, NMA sėkmingai buvo tobulinamos administravimui skirtos IT. Automatinė laukų nuotolinio stebėjimo informacinė sistema (ALNSIS) – dirbtinio intelekto įrankis, skirtas reguliariai ir sistemingai, nuotoliniu būdu naudojant palydovinius duomenis stebėti ir vertinti žemės ūkio veiklas visoje Lietuvos teritorijoje, išvengiant fizinių apsilankymų ūkiuose. Nuo 2023 m. ALNSIS visoje Lietuvoje pradėta naudoti privalomai. Naudojantis ALNSIS, NMA 2023 m. patikrino visus 2,9 mln. ha deklaruotų plotų bei iš anksto, artėjant įsipareigojimų terminams, įspėjo ūkininkus apie dar neįvykdytas veiklas. Tai leido 2 kartus sumažinti patikrų vietoje skaičių bei itin sumažinti pažeidimų skaičių. Iš 29 paramos priemonių 20 paramos priemonių paraiškos suvertintos net 69 proc. greičiau nei 2022 metais.

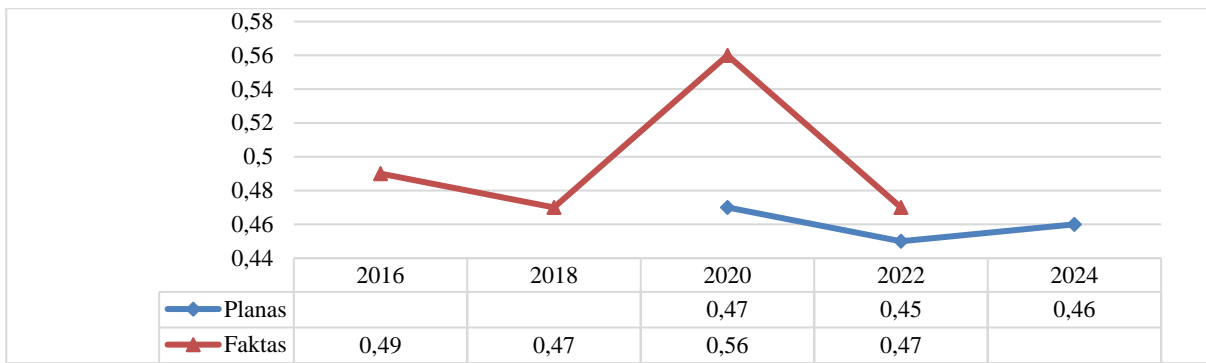
Jau nuo 2022 m. administruojamą paramą pradėta teikti į pagalbą pasitelkiant dirbtinį intelektą. 2023 m. NMA robotai-konsultantai buvo įgalinti teikti atsakymus dar įvairesnėmis temomis, taip sutaupant laiko. Naudojantis dirbtinio intelekto įrankiu šiais metais buvo sukurti pirmieji NMA radijo įrašai apie skiriamą paramą, įsipareigojimus bei reikalavimus – ši informacija klientams prieinama 24 valandas per parą 7 dienas per savaitę.

Visi šie NMA įgyvendinti klientų aptarnavimo gerinimo veiksniai davė rezultatų, todėl rodikliai *Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos laiku administruotų tiesioginių išmokų ir kitų su plotu ir gyvuliais susijusių priemonių paraiškų, mokėjimų prašymų, kitų dokumentų, proc.* (2023 m. planas – 99, faktas – 100) ir *Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos laiku administruotų investicinių, įsikūrimo, bendradarbiavimo, rizikų valdymo bei keitimosi žiniomis ir inovacijų sklaidos priemonių paraiškų, mokėjimų prašymų, kitų dokumentų, proc.* (2023 m. planas – 97, faktas – 98) buvo viršyti.

Apibendrinant pasiektus rezultatus galima teigti, kad tęstinės veiklos uždavinys *Didinti žemės ūkio ir maisto konkurencingumą, diegti inovatyvią, kuriančią aukštą pridėtinę vertę žemės ūkio ekonomiką, sukurti galimybes ekonominės veiklos kaime įvairinimui ir gyvenimo kokybės kaime gerinimui* buvo pasiektas.

Tęstinės veiklos uždavinys 15-001-12-05 Skatinti tvarią ir tausią, inovatyvią, žiniomis ir gerąja praktika pagrįstą žuvininkystę ir akvakultūrą, žuvininkystės regionų bendruomenių augimą ir užimtumą matuojamas vienu poveikio rodikliu *Žuvų išteklių būklės indeksas*, tačiau šis indeksas skaičiuojamas kas dvejus metus ir 2023 m. buvo neskaičiuotas. Pagal 2022 m. matavimus žuvų išteklių būklė yra tarpinė (tarp geros ir vidutinės) (21 pav.).

21 pav. Žuvų išteklių būklės indeksas

Duomenų šaltinis – Aplinkos ministerija

Žuvų išteklių būklei įtakos turi tiek žuvinimo, tiek žuvų migracijos ir neršto sąlygų gerinimo darbai, be to, vykdoma žuvų išteklių naudojimo kontrolė turi užtikrinti, kad išteklius būtų naudojamas tvariai.

Įgyvendinant šiuo tęstinės veiklos uždaviniu numatytas priemones – remti žuvininkystės įmonių modernizavimą, darbo sąlygų žuvininkystės sektoriuje gerinimą, vykdant žvejybos kontrolę jūrų vandenyse ir Baltijos jūros priekrantėje, buvo sudarytos palankios sąlygos žuvininkystės sektoriaus konkurencingumui ir plėtrai, žuvų išteklių išsaugojimui ir racionaliam jų panaudojimui. Tai buvo matuojama šiais pagrindiniais rezultato rodikliais.

Pagamintos akvakultūros ir žuvų perdirbimo įmonių produkcijos vertės pokytis lyginant su praeitais metais, proc. – (planas – 2,5, faktas – -5,0) Preliminariais duomenimis, 2023 m. užaugintos ir realizuotos akvakultūros produkcijos kiekis sudarė apie 4,4 tūkst. t, o vertė 20,2 mln. Eur. Palyginti su 2022 m., bendroji akvakultūros produkcijos vertė sumažėjo apie 5 proc., o kiekis sumenko apie 10 proc. Kadangi 2022 m. infliacinėje aplinkoje akvakultūros produkcijos pardavimų vertė padidėjo iki rekordiška didžiausio lygio, bendras sektoriaus augimas 2023 m. buvo mažai tikėtinas, kadangi šalies lygmeniu buvo prognozuojamas ekonomikos, kartu ir vartojimo lėtėjimas. Analizuojant pagal gamybos metodą, tvenkiniuose užaugintos ir realizuotos produkcijos kiekis ir vertė 2022–2023 m. laikotarpiu sumažėjo atitinkamai 15 proc. ir 11 proc. O uždarnosios recirkuliacinės žuvų auginimo sistemos ūkių produkcijos kiekis analizuojamu laikotarpiu padidėjo 3 proc., vertė išaugo 17 proc. Bendrosios akvakultūros produkcijos vertės sumažėjimui taip pat įtakos turėjo 2023 m. perpus nukritę eksporto apimtys tvenkinių akvakultūros segmente.

2023 m. sėkmingai įgyvendintas ir viršytas metinis žuvivaisos planas (*Žuvivaisos programos įgyvendinimo dalis* – 217 proc. (planas – 80)). Dėl didesnės ikrų išieigos ir papildomai nupirktų ungurių, žuvų išleista daugiau nei planuota, taip pat iš sugautų reproduktorių paimtų ikrų didesnės išieigos (geresnio išsiritusių žuvų kiekio procentais) žuvų išleista daugiau nei planuota. Papildomai gavus finansavimą, įgyvendinant Europinių ungurių išteklių valdymo Lietuvoje planą, į šalies vandens telkinius išleista 3102,0 tūkst. vnt. stiklinės stadijos ungurių. Dar 215,36 tūkst. vnt. žuvų (lydekų, lynų, baltųjų amūrų, margųjų plačiakakčių) įveista jas įsigijus už Aplinkos ministerijos skirtas lėšas.

Žuvininkystės kontrolės dokumentų, teikiamų elektroniniu būdu, dalis iš visų teikiamų žuvininkystės kontrolės dokumentų, proc. (planas – 70, faktas – 76). Šis rodiklis parodo skaitmenizacijos mastą, Ministerija ir Žuvininkystės tarnyba prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (toliau – Žuvininkystės tarnyba) deda dideles pastangas, kad kaip įmanoma daugiau kontrolės dokumentų atsirastų skaitmeninėse laikmenose, kuriamos inovatyvios mobiliosios aplikacijos duomenims teikti, popieriniai dokumentai keičiami elektroniniais. 2023 m. planas pasiektas ir viršytas.

Žuvų perdirbimu užsiimančių įmonių perdirbtos produkcijos vertė, mln. Eur (planas – 660, faktas – 689). Žuvininkystės produktų gamybos vertė didesnė nei buvo planuota, nes COVID-19 ir karo Ukrainoje pasekmių akivaizdoje buvo sunku prognozuoti ir tikėtis augimo. Tad gamybos vertė palyginti su planuota 660 mln. Eur buvo pasiekta didesnė – 689 mln. Eur. 2023

m., palyginti su 2022 m., žuvininkystės produktų perdirbimo gamybos kiekis sumažėjo 13,3 proc. (2022 m. 125,8 tūkst. t., 2023 m. preliminarūs 109,08 tūkst. t.), tačiau vertė sumažėjo tik 4,1 proc. (2022 m. 718,3 mln. Eur, 2023 m. preliminarūs 689,17 mln. Eur). Atitinkama situacija ir eksporte: kiekis sumažėjo 5,2 proc. (pagal kiekį tai yra didžiausias eksportuotos produkcijos sumažėjimas per 3 metus), tačiau eksporto vertė 2023 m., palyginti su 2022 m., lieka panašioje situacijoje, susumavus galutinius duomenis gali būti fiksuotas nedidelis sumažėjimas (apie 2 proc.). Tačiau eksporto vertė 2022 m., palyginti su 2021 m., buvo padidėjusi net 21,93 proc., tad šis gana nedidelis sumažėjimas 2023 m. neturi didelės įtakos sektoriui. Todėl galima teigti, kad žuvininkystės perdirbimo sektoriaus gaminamos ir eksportuojamos produkcijos kiekis mažėjo (gamybos apimtys sumažėja 13,3 proc., eksporto – 5,2 proc.), tačiau dėl išaugusių produkcijos kainų gamybos ir eksporto vertė labai išaugo 2022 m. ir lieka panašiam lygyje 2023 m.

Prie šio uždavinio įgyvendinimo prisidėjo ir NMA vykdoma veikla.

Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 m. veiksmų programai priklauso 24 priemonės. Iš viso šio sektoriaus veiksmų programai įgyvendinti skirta 82,5 mln. Eur paramos lėšų. 2023 m. paraiškos buvo priimamos pagal 12 priemonių, iš kurių populiariausia buvo „Vietos plėtros strategijų rengimas“, pagal kurią rengiamos vietos plėtros strategijos. Pagal šią priemonę buvo gauta 14 paraiškų. Pagal visas Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 m. veiksmų programos priemones 2023 m. buvo gautos 44 paraiškos, o išmokėta 2,2 mln. Eur paramos lėšų. Nuo šios veiksmų programos įgyvendinimo pradžios šalies žuvininkystės sektorių pasiekė 2,4 mln. Eur paramos.

Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programai priklauso 40 priemonių, kuriomis siekiama skatinti konkurencingą, aplinkos požiūriu tvarią, ekonomiškai gyvybingą ir socialiai atsakingą žvejų bei akvakultūrą, BŽP įgyvendinimą, subalansuotą ir integracinę žvejų bei akvakultūros regionų plėtoją, ES integruotos jūrų politikos plėtoją ir įgyvendinimą papildant sanglaudos politiką ir BŽP. 2023 m. Lietuva sėkmingai pasiekė ir viršijo EJRF n+3 taisyklės finansavimo ribas – daugiau 100 proc. Uždarant Lietuvos žuvininkystės 2014–2020 m. programą paskutiniai mokėjimai numatomi iki 2024 m. birželio 30 d. Iš viso Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programai įgyvendinti skirta 83,1 mln. Eur paramos lėšų. 2023 m. paraiškos buvo priimamos pagal 7 priemones, iš kurių populiariausia „Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą neigiamo poveikio mažinimas“, pagal kurią buvo gauta 30 paraiškų. Pagal visas Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programos priemones 2023 m. buvo priimta 160 paraiškų, išmokėta 21,7 mln. Eur. Nuo programos įgyvendinimo pradžios šalies žuvininkus pasiekė 77,5 mln. Eur paramos.

Prie šio uždavinio įgyvendinimo prisidėjo Žuvininkystės tarnybos vykdoma veikla.

Bendradarbiaujant su Europos jūrų saugumo administracija (EMSA) balandžio–liepos mėnesiais buvo vykdomas „EMSA OP/04/2020“ bepiločio orlaivio (drono) projektas Lietuvos pajūryje. Projekto tikslas – pasitelkiant modernias technologijas pagerinti Klaipėdos uosto laivybos saugumą bei aplinkos apsaugos kontrolę Lietuvos pajūryje.

2023 m. pradėtas bandomasis nuotolinio elektroninio stebėjimo (ang. Remote Electronic Monitoring – REM) Baltijos jūroje projektas, kurio tikslas – online režimu stebėti žvejų laivo reišius ir vertinti, kaip užtikrinami žvejų veiklą reglamentuojantys teisės aktai, ypač dėl kvotuojamų rūšių žvejų ir išmetimų prevencijos bei jų deklaravimo.

2023 m. buvo įgyvendinamos veiklos, numatytos 2021–2023 m. Lietuvos žuvininkystės kontrolės programoje ir Lietuvos nacionalinės žuvininkystės 2022–2024 metų duomenų rinkimo programoje. Buvo derinamas Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2021–2027 metų programos pirmojo prioriteto „Tausios žvejų skatinimas ir vandens biologinių išteklių atkūrimas ir išsaugojimas priemonės „Duomenų rinkimas“ projektų finansavimo sąlygų aprašas“, 2021–2024 metų Lietuvos žuvininkystės kontrolės programa, rengiamas Duomenų rinkimo programos administravimo ir įgyvendinimo projekto įgyvendinimo planas 2022–2028 metams.

2023 m. sėkmingai įgyvendintas ir viršytas metinis žuvivaisos planas. Vadovaujantis Žuvų ir vėžių įveisimo į valstybinius vandens telkinius 2023 m. planu, į Lietuvos upes, ežerus ir tvenkinius išžuvinta 15 916,089 tūkst. vnt. įvairių rūšių žuvų jauniklių, t. y. net 3 030,875 tūkst. vnt. daugiau, lyginant su 2022 m. išžuvintų žuvų jauniklių kiekiu. Vandens telkiniai gausiai praturtinti plėšriomis žuvimis, kurios sudarė didžiąją išžuvinimui skirto žuvų kiekio dalį. Įveistas rekordinis ungiurių kiekis – daugiau nei 4 365 tūkst. vnt. Kita dalis išleistų žuvų – saugomos ir retos rūšys. Lyginant su ankstesniais metais, išaugintas ir įveistas rekordinis kiekis aštriašnių eršketų, ūsorių ir ežerinių sykų. Po ilgos pertraukos žuvivaisos specialistams sėkmingai pavyko išveisti ir į mokslininkų rekomenduojamus vandens telkinius įvežinti 3,9 tūkst. vnt. ant išnykimo ribos atsidūrusių ir į Lietuvos raudonąją knygą įtrauktų plačiažnyplių vėžių.

2023 m. valstybiniai (neišnuomoti) vandens telkiniai gausiai išžuvinti šiomis įvairaus amžiaus žuvimis: lydekomis (1965,00 tūkst. vnt.), storkiais (1731,00 tūkst. vnt.), vėgėlėmis (6380 tūkst. vnt.), lašišomis (182 tūkst. vnt.), šlakiais (152,55 tūkst. vnt.), margaisiais upėtakiais (237 tūkst. vnt.), skersnukiais (22,5 tūkst. vnt.), ūsoriais (18 tūkst. vnt.), aštriašniais eršketais (70 tūkst. vnt.), ungiuriais (4365,00 tūkst. vnt.), lynais (25,2 tūkst. vnt.), Vištyčio ežero sykais (558 tūkst. vnt.), šamais (46,9 tūkst. vnt.), plačiažnypliais vėžiais (3,9 tūkst. vnt.).

2023 m. buvo išskirtiniai vykdytų ir įgyvendintų projektų gausa. Kadangi tai buvo paskutiniai metai, kai buvo galima pasinaudoti Europos jūrinių reikalų ir žuvininkystės fondo parama pagal Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 metų veiksmų programą bei 2014–2020 metų Europos Sąjungos investicijų fondų veiksmų programą, Žuvininkystės tarnyba sėkmingai suplanavo ir įgyvendino šiuos projektus: „Europinių ungiurių išteklių atkūrimas Lietuvoje 2023 m.“ (projekto Nr. 38UN-KL-23-1-00090-PR001); „Europinių ungiurių įveisimas“ (projekto Nr. 38UN-KK-23-2-05207-PR001); „Žuvų pralaidos Ančios upėje esamoje Skaudvilės užtvankoje įrengimas“ (projekto Nr. 40PT-KT-21-1-00978-PR001); „Žuvų migracijos sąlygų gerinimo darbai Kražantės ir Vokės upėse“ (projekto Nr. 05.3.1-APVA-V-012-01-0012); „Saulės elektrinių įrengimas Žuvininkystės tarnybos skyriuose“ (projekto Nr. 40PA-KL-23-2-02324-PR001); „Betoninių baseinelių Nr. 1, 2, 3, 4 rekonstrukcija Rytų regiono žuvivaisos skyriuje, siekiant išsaugoti ir praturtinti vandenų biologinę įvairovę“ (projekto Nr. 40PA-KV-23-2-02317-PR00); „Aštriašnių eršketų reproduktorių laikymo bazės sukūrimas“ (projekto Nr. 40PA-KA-23-2-02328-PR001); „Investicijos į įrangą, techniką, mechanizmus žuvų įveisimui, siekiant išsaugoti ir praturtinti vandenų biologinę įvairovę ir ekosistemas“ (projekto Nr. 40PA-KL-23-3-04508-PR001). Šiems projektams įgyvendinti buvo panaudota apie 8,363 mln. eurų valstybės bei ES lėšų.

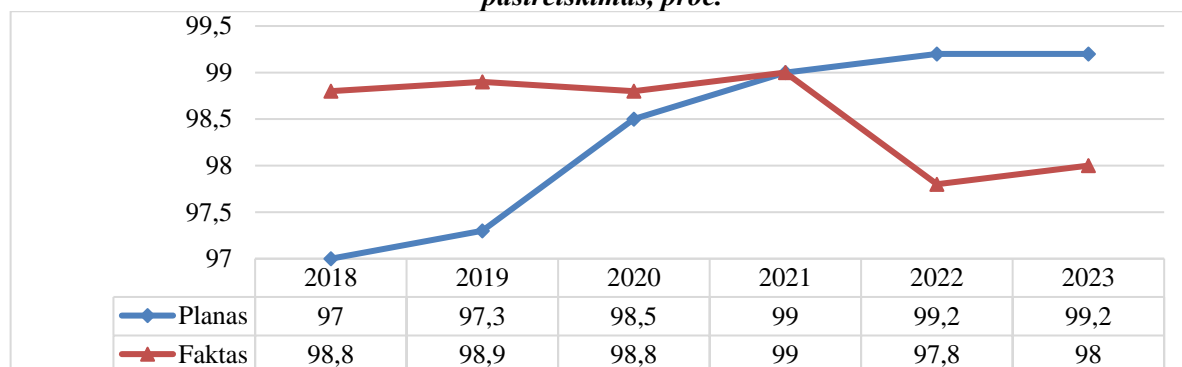
Apibendrinant pasiektus rezultatus, galima teigti, kad tęstinės veiklos uždavinys *Skatinti tvarią ir tausią, inovatyvią, žiniomis ir gerąja praktika pagrįstą žuvininkystę ir akvakultūrą, žuvininkystės regionų bendruomenių augimą ir užimtumą* buvo pasiektas.

Tęstinės veiklos uždavinys 15-001-14-07 Vykdyti fitosanitarijos, augalų apsaugos, tręšiamųjų produktų, augalų dauginamosios medžiagos, augalų veislių registravimo ir teisinės apsaugos plėtrą ir kontrolę buvo matuojamas vienu poveikio vertinimo kriterijumi *Patikrinimų, kurių metu suvaldytas reikšmingos žalos / pavojaus visuomenei ar aplinkai pasireiškimas, proc.* (22 pav.).

Vykdam šį uždavinį ir siekiant užtikrinti strategijos „Nuo ūkio iki stalo“ įgyvendinimo tvarumą buvo pasirinktas *Patikrinimų, kurių metu suvaldytas reikšmingos žalos / pavojaus visuomenei ar aplinkai pasireiškimas, proc.* vertinimo kriterijus. 2023 m. planuota 99,2 proc., įvykdyta 98 proc. Šis vertinimo kriterijus apima fitosanitarijos sritį (patikrinimų sritis), susijusią su importu, eksporto patikrinimų, augalo pasų išdavimo ir kitų profesionalių veiklos vykdytojų fitosanitarinių planinių ir neplaninių patikrinimų rezultatais. Nors rizikos veiksniai, kurių valdymui teikiamas didžiausias dėmesys, nesikeitė, labai sumažėjęs krovinių (įskaitant ir

patikrinimų) skaičius (tam tikrų siuntų eksporto ir importo į Rusijos Federaciją ir Baltarusijos Respubliką ribojimas) lemia ir rodiklio pokytį santykiniais dydžiais (ypač tuomet, kai atvejų dėl reikšmingos žalos suvaldymo priežiūros srityje dinamika kinta pasyviau). Šio rodiklio pozityviam pokyčiui 0,2 proc. lyginant su 2022 m. reikšme, įtakos turėjo reguliari ir kryptinga ūkio subjektų konsultacija veiklos priežiūros klausimais. Augalininkystės tarnybos pastangos kuo aiškiau perteikti ūkio subjektams žinias apie tikėtinus ūkinės veiklos rizikos veiksnius bei jų suvaldymą, padėjo išvengti žalos aplinkai atvejų augimo (22 pav.).

22 pav. Patikrinimų, kurių metu suvaldytas reikšmingos žalos / pavojaus visuomenei ar aplinkai pasireiškimas, proc.

Duomenų šaltinis – Augalininkystės tarnyba

Tęstinės veiklos uždaviniui pasiekti buvo numatytos priemonės, skirtos vartotojų saugumui ir augalų sveikatingumui užtikrinti. Buvo vykdoma valstybinė fitosanitarijos, augalų apsaugos, tręšiamųjų produktų, augalų dauginamosios medžiagos, augalų veislių registravimo ir teisinės apsaugos, grūdų ir jų produktų kokybės gerinimo veikla, užtikrinant, kad Lietuvos Respublikos ir ES rinkai būtų tiekiami fitosanitariniu požiūriu sveiki augalai ir augaliniai produktai, neplistų kenkėjai. Šie veiksmai svarbūs siekiant įgyvendinti bendrą ES augalų sveikatingumo politiką. Priemonėmis užtikrinama išvežamų vaisių, daržovių atitiktis prekybos standartams, kad rinkoje būtų naudojami tik registruoti, nekeliantys pavojaus žmonių sveikatai ir aplinkai augalų apsaugos produktai, trąšos ir tręšiamieji produktai. Pirkėjas gali įsigyti kokybiškos sertifikuotos dauginamosios medžiagos, o tiekėjas konkurencingai dalyvauti ES rinkoje. Taip pat buvo atliekama augalų, dauginamosios medžiagos ir augalinių produktų kokybės, valstybės rezerve saugomų grūdų kontrolė, ūkininkams suteikiama galimybė sėti įvairių rūšių žemės ūkio augalų sertifikuotą sėklą.

Prie šio uždavinio įgyvendinimo labai prisidėjo *Augalininkystės tarnybos* vykdoma veikla. Augalininkystės tarnyba per 2023 m. iš viso atliko 19365 (2022 m. – 25054), iš jų: fitosanitarijos – 15458 (2022 m. – 20921), augalų apsaugos produktų – 2671 (2022 m. – 2870), tręšiamųjų produktų – 914 (2022 m. – 885), apdorojimo įrangos 4 (2022 m. – 8), gerosios augalų apsaugos produktų veiksmingumo bandymų praktikos 6 (2022 m. – 6), augalų dauginamosios medžiagos rinkos kontrolės 115 (2022 m. – 97), pluoštinių kanapių produktų tiekimo rinkai kontrolės 32 (2022 m. – 32), atestuotų dauginamosios medžiagos tiekėjų veiklos priežiūros 30 (2022 m. – 34), pluoštinių kanapių auginimo priežiūros 109 (2022 m. – 182), grūdus superkančių 25 (2022 m. – 18), licencijuotų grūdų sandėlių 0 (2022 m. – 0), valstybės rezervo maistinių grūdų atsargų 1 (2022 m. – 1) ūkio subjektų patikrinimus. Vieno planinio patikrinimo vidutinė trukmė – 1 val. 36 min. (2022 m. – 1 val. 28 min.), neplaninio – 1 val. 7 min. (2022 m. – 1 val. 4 min.).

Vykdamas ūkio subjektų veiklos priežiūrą buvo nustatyti 288 (2022 m. – 230) administraciniai teisės nusižengimai. Ūkio subjektams paskirtos 269 (2022 m. – 208) piniginės baudos, iš jų surašyta 240 (2022 m. – 214) administracinių nurodymų, paskirta 19 (2022 m. – 22) įspėjimų. 2023 m. visų ūkio subjektų *fitosanitarinių* patikrinimų metu buvo nustatyti 26 administraciniai

teisės pažeidimai (paskirtos 9 piniginės baudos, iš jų surašyti 7 administraciniai nurodymai, paskirta 17 įspėjimų), *augalų apsaugos produktų* patikrinimų metu buvo nustatyta 248 administraciniai teisės pažeidimai (paskirtos 248 piniginės baudos, iš jų surašyti 228 administraciniai nurodymai, įspėjimų nepaskirta), *augalų dauginamosios medžiagos tiekimo rinkai* patikrinimų metu buvo nustatyta 12 administracinių teisės pažeidimų (paskirta 12 piniginių baudų, iš jų surašyti 3 administraciniai nurodymai, kai protokolas nesurašomas), *pluoštinių kanapių auginimo priežiūros* patikrinimų metu buvo nustatyti 2 administraciniai teisės pažeidimai (surašyti 2 administraciniai nurodymai, paskirti 2 įspėjimai).

Per 2023 m. svarbiausiose fitosanitarijos ir augalų apsaugos produktų priežiūros srityse buvo užfiksuoti 49 (2022 m. – 50) incidentai, turintys reikšmingą žalą ar pavojų visuomenei, kitų asmenų interesams ar aplinkai, iš jų užregistruoti 23 (2022 m. – 43) kenkėjų židiniai ir 26 (2022 m. – 7) atvejai, kai nustatyti neregistruoti augalų apsaugos produktai.

Siekdama užtikrinti tinkamą augalų apsaugos produktų (AAP) pasiūlą ir saugų naudojimą žmonių sveikatai ir aplinkai, Augalininkystės tarnyba 2023 m. įvertino ir parengė registracijos ataskaitas, kurių pagrindu buvo priimti sprendimai įregistruoti 39 AAP. Naujų eksporto rinkų atvėrimas yra labai svarbi Augalininkystės tarnybos veiklos sritis – 2023 m. Lietuvoje užaugintiems grūdams atverta Venesuelos rinka.

2023 m. Fitosanitarinių tyrimų laboratorija gavo ir išsaugojo oficialios nacionalinės etaloninės laboratorijos statusą – laiku pateikta paraiška Nacionaliniam akreditacijos biurui dėl akredituotų tyrimų metodų išorinio audito. Šiuo metu iš viso akredituoti 78 tyrimo metodai. Nuo 2023 m. siekiama praplėsti akreditavimo sritį 25 naujais tyrimų metodais. Vienas jų – naujos kartos sekoskaita. Tai pažangiausias ir inovatyviausias tyrimų metodas augalų sveikatos srityje visoje Europoje.

Apibendrinant pasiektus rezultatus, galima teigti, kad tęstinės veiklos uždavinys *Vykdyti fitosanitarijos, augalų apsaugos, tręšiamųjų produktų, augalų dauginamosios medžiagos, augalų veislių registravimo ir teisinės apsaugos plėtrą ir kontrolę* buvo pasiektas.

VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMO PLANAS

Ministerija per 2023 m. visiškai įgyvendino 9 VPNI (pagal 2021 m. kovo 10 d. LRV nutarimu Nr. 155 patvirtintus įgyvendinimo terminus 2023 m. turėjo įgyvendinti 3 veiksmus, 2 veiksmus už 2022 m. (buvo vėluojantys), 4 veiksmus už 2024 m. (įvykdyta anksčiau nustatyto termino)).

6.5.8 veiksmas „Parengti ir patvirtinti teisės aktų projektus, nustatančius tvarios gamybos žemės ir maisto ūkio bei žuvininkystės sektoriuje kriterijus, siekiant įtvirtinti tvarų ūkininkavimą kaip prioritetinę kryptį“.

Vykdamas minėtą veiksmą, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. balandžio 25 d. įsakymas Nr. 3D-282 „Dėl Tvarios gamybos kriterijų žemės ūkio, maisto produktų gamybos ir akvakultūros sektoriams aprašo patvirtinimo“. Šiuo įsakymu siekiama vieningos sampratos apie tvarią gamybą bei jos sistemiško panaudojimo. Tikimasi, kad įsakymu patvirtinti tvarumo kriterijai prisidės prie politikų, strategijų, teisės aktų projektų rengėjų, taip pat žemės ir maisto ūkio bei akvakultūros bendruomenės supratimo apie tvarumą ir sąmoningumo veiklas vykdyti tvariai, saugoti aplinką bei tokiu būdu prisidėti prie Europos Sąjungos žaliojo kurso tikslų.

6.5.13 veiksmas „Parengti ir įgyvendinti apleistų žemės plotų tvaraus naudojimo veiksmų planą, kuriuo siekiama išlaikyti tolesnį tvarų žemės naudojimą“.

Vykdamas minėtą veiksmą, 2022 m. vasario 1 d. patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas Nr. 3D-65/D1-28 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. kovo 29

d. įsakymo Nr. 3D-130/1D-144 „Dėl miško įveisimo ne miško žemėje“ pakeitimo“ ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Nr. D1-29/3D-66 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. gegužės 8 d. įsakymo Nr. D1-409/3D-331 „Dėl Medžių savaiminukais apaugusios ne miško žemės inventorizacijos ir įtraukimo į apskaitą tvarkos aprašo“ pakeitimo“. Įsakymai priimti siekiant mažinti apleistus žemės plotus didinant šalies miškingumą. Įsakymais atsisakoma perteklinių administracinių reikalavimų, o tai skatins asmenis mažinti apleistus žemės plotus apželdinant juos mišku. Įsakymai taip pat nustato tvarkas, pagal kurias bus paprasčiau apleistus žemės plotus, apaugusius medžių savaiminukais, įtraukti į miško žemės apskaitą arba šiuos plotus panaudoti tolesniam miškų įveisimui. Taip pat 2023 m. balandžio 13 d. patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas Nr. 3D-252 „Dėl Žemės valdų struktūrų gerinimo ir apleistų žemės plotų mažinimo 2023–2025 metų programos patvirtinimo“, kuriuo patvirtinta Žemės valdų struktūrų gerinimo ir apleistų žemės plotų mažinimo 2023–2025 metų programa, numatanti priemones ir kriterijus, kuriais bus pasiektas tikslas pagerinti žemės valdų struktūras ir sumažinti apleistus žemės plotus.

2023 metais planuoti ir įgyvendinti veiksmai:

6.5.1 veiksmas „Parengti ir patvirtinti dirvožemio tvaraus naudojimo veiksmų planą bei pradėti diegti organizacines ir technines priemones“.

Vykdamas šį veiksma parengtas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. balandžio 7 d. įsakymas Nr. 3D-233, kuriuo tvirtinamas Dirvožemio tvaraus naudojimo veiksmų planas bei priemonės ir veiksmai jam įgyvendinti. Dirvožemio tvaraus naudojimo veiksmų plano projektą parengė Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2021 m. lapkričio 12 d. įsakymu Nr. 3D-718 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudaryta darbo grupė. Įsakymu nustatomi ilgalaikiai kompleksiniai uždaviniai, priemonės ir veiksmai iki 2030 m., kuriuos įgyvendinant būtų išspręsti žemės ūkyje naudojamo dirvožemio geros būklės užtikrinimo, jo tvaraus naudojimo ir biologinės įvairovės išsaugojimo, dirvožemio taršos mažinimo ir dirvožemio teikiamos įvairialypės naudos žmonėms (apsirūpinimui maistu, gamtai ir klimatui) vertinimo klausimai.

6.5.6 veiksmas „Parengti tręšimo planų rengimo metodiką, nustatyti privalomą tręšimo (organinėmis ir mineralinėmis trąšomis) planų parengimą ir jų įgyvendinimo kontrolę, taip pat parengti ir pradėti įgyvendinti paskatų priemones, siekiant prisidėti prie tikslo sumažinti mineralinių trąšų naudojimą bent 5 proc. iki 2024 m., palyginti su 2020 m.“.

Ministerija kartu su Aplinkos ministerija dalyvavo projekte Nr. 05.3.1-APVA-V-011-01-0010 „Paraiškų priėmimo informacinės sistemos tręšimo planavimo ir trąšų naudojimo apskaitos posistemės ir vieningos tręšimo planų rengimo metodikos kūrimas“ (toliau – Projektas), kurio metu buvo parengta Vieninga tręšimo planų sudarymo metodika (toliau – Metodika). Ji parengta 2021 m. siekiant optimizuoti augalų mitybą ir užkirsti kelią dirvožemių pertręšimui bei maisto medžiagų išplovimui į vandens telkinius, atsižvelgus į Lietuvos klimato, gamtos ir ūkininkavimo sąlygas (dirvožemio tipai, auginamos kultūros, kt.), pagrįsta moksliniais agrocheminiais tyrimais. Metodika yra viešai prieinama ir paskelbta Ministerijos interneto tinklalapyje. Taip pat Projekto metu buvo sukurta Paraiškų priėmimo informacinės sistemos Trąšų naudojimo apskaitos posistemė, kuri užtikrina sunaudotų tręšiamųjų produktų apskaitą tręšiamuose laukuose. Parengtas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. balandžio 3 d. įsakymas Nr. 3D-203 „Dėl žemės ūkio ministro 2019 m. gegužės 29 d. įsakymo Nr. 3D-332 „Dėl Tręšiamųjų produktų naudojimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“. Atsižvelgiant į parengtą Metodiką, įsakyme nustatyti tręšimo plano sudarymo pagrindiniai kriterijai ir per kalendorinius metus į dirvą bendrai patenkančio azoto (N), fosforo (P₂O₅) ir kalio (K₂O) maksimalios normos hektarui. Taip pat šiame įsakyme nurodytas laikotarpis, kada draudžiama naudoti tręšiamuosius produktus.

6.5.16. veiksmas „Parengti ir priimti maisto klastojimo kontrolę ir pažeidimų nagrinėjimą reglamentuojančių teisės aktų projektus, išplėsti laboratorinių tyrimų spektrą ir sustiprinti tarpinstitucinį bendradarbiavimą, siekiant mažinti maisto produktų klastojimą“.

Vykdamas šį veiksma parengti teisės aktai:

1. Produktų tiekimo rinkai ribojimo priemonių taikymo tvarkos aprašas, patvirtintas Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2013 m. liepos 19 d. įsakymu Nr. B1-487 „Dėl Produktų tiekimo rinkai ribojimo priemonių taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“, pakeistas Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2021 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. B1-747 „Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2013 m. liepos 19 d. įsakymo Nr. B1-487 „Dėl Produktų tiekimo rinkai ribojimo priemonių taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“), kuriuo nustatyta Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos (toliau – VMVT) priimamų sprendimų dėl suklustoto maisto tiekimo rinkai ribojimo priemonių taikymo tvarka.

2. Kokybės sistemos programa KT-1-5 „Produktų tiekimo rinkai ribojimo priemonių taikymo tvarka“, patvirtinta Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2020 m. sausio 3 d. įsakymu Nr. B1-5 „Dėl kokybės sistemos programos KT-1-5 „Produktų tiekimo rinkai ribojimo priemonių taikymo tvarka“ patvirtinimo“, pakeista Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2022 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. B1-793 „Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2020 m. sausio 3 d. įsakymo Nr. B1-5 „Dėl kokybės sistemos programos KT-1-5 „Produktų tiekimo rinkai ribojimo priemonių taikymo tvarka“ patvirtinimo“ pakeitimo“, kurioje nurodyta, kokiais atvejais ir kaip surašomi sprendimai dėl produktų tiekimo rinkai ribojimo priemonių taikymo.

Išplėstas laboratorinių tyrimų spektras:

1. 2021-12-21 SDP G.15 (6 leidimas) „Gyvūninės kilmės komponentų nustatymas realaus laiko PGR metodu“ papildytas naujais parametrais (Avių DNR aptikimas, Vištų DNR aptikimas, Kalakutų DNR aptikimas) ir nauji parametrai įtraukti į lanksčią akreditacijos sritį. Tai realaus laiko PGR yra inovatyvus molekulinės biologijos metodas, kuris leidžia nustatyti gyvūninių produktų autentiškumą, naudojamų žaliavų kokybinius rodiklius, produktų sudėtį, tinkamą ir vartotojų neklaidinantį ženklumą. Šis inovatyvus, jautrus ir greitas tyrimų metodas prisideda ir prie (3) VMVT uždavinio įgyvendinimo „Siekti sudaryti galimybes gyvūninių produktų, žaliavų, pašarų ir gyvūnų produktų eksportui“, kadangi, eksportuojant lietuviškus produktus į JAV, būtina užtikrinti šių produktų atitikimą JAV FSIS (Žemės ūkio departamento Maisto saugos ir kontrolės tarnybos) maisto standartams ir ženklavimo reikalavimams. Metodas naudojamas tiek oficialiai kontrolei (DNR tyrimo rezultatai parodo, ar gamintojai nemanipuliuoja produktų sudėtimi, pakeisdami brangesnes sudedamąsias dalis pigesnėmis), tiek ir gamintojų savikontrolės tyrimams (siekiant įsitikinti, kad produktas paženklintas tinkamai ir neklaidina vartotojo, kad, gaminant produktą (ypač halalinį ir košerinį), buvo išvengta kryžminės taršos).

Sustiprintas tarpinstitucinis bendradarbiavimas

1. 2022 m. spalio 19 d. pasirašyta bendradarbiavimo sutartis Nr. BSR-19 tarp VMVT ir Vartotojų teisių apsaugos tarnybos, kuria įsipareigota bendradarbiauti, teikti turimą metodinę medžiagą ir dalytis patirtimi ir gerąja praktika institucijoms priskirtose kompetencijos srityse, siekiant įgyvendinti rinkos priežiūros srities tobulinimą, rengti ir vykdyti bendrus projektus ir rengti ir skelbti bendrus leidinius.

2. 2022 m. III ketvirtį Nacionalinis maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutas tapo visaverčiu Šiaurės–Baltijos šalių maisto analizės komiteto nariu. Pagrindiniai šio komiteto tikslai yra: būti Šiaurės–Baltijos šalių maisto analizės ekspertų tinklu, pateikti patikimus maisto ir pašarų metodus ir procedūras, siūlyti sertifikuotus pašarų, maisto ir aplinkos mėginių tyrimų metodus, parengti gaires laboratorijoms ir analizės rezultatų naudotojams, organizuoti atitinkamus mokymo kursus, seminarus ir seminarus tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu mastu, tarptautiniu mastu propaguoti Šiaurės–Baltijos šalių interesus temomis, susijusiomis su maisto metodika.

2023 m. įgyvendinti VPNIŲ veiksmai, kurių įgyvendinimo terminas buvo numatytas 2024 metais:

5.9.3 veiksmas „Siekiant didinti smulkiųjų ir vidutinių ūkių gaminamos produkcijos pridėtinę vertę, jų gyvybingumą ir atsparumą bei išsaugoti gamtines ekosistemas, skatinti šiuos ūkius dalyvauti trumpuosiose maisto tiekimo grandinėse ir papildomai teikti paramą už pirmuosius 30 hektarų“.

Įgyvendindama šį veiksma Ministerija parengė:

1. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. spalio 10 d. įsakymą Nr. 3D-605 „Dėl dalies išmokų už 2022 m. išmokėjimo avansu“ bei 2022 m. lapkričio 28 d. įsakymą Nr. 3D-732 „Dėl Tiesioginių išmokų ir susietosios paramos už deklaruotus plotus mokėjimo 2022 m.“, kuriais buvo teikiama parama už pirmuosius 30 ha. 2022 m. išmoką už pirmuosius 30 ha gavo 116081 pareiškėjas, išmokėta 86,4 mln. Eur, o 2021 m. išmokėta 84,5 mln. Eur.

2. KPP priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ įgyvendinimo taisyklės, taikomas nuo 2021 metų, kurios patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2021 m. birželio 11 d. įsakymu Nr. 3D-386 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ įgyvendinimo taisyklių, taikomų nuo 2021 metų, patvirtinimo“ (toliau – Priemonė). Siekdama stiprinti trumpąsias tiekimo grandines ir kitas bendradarbiavimo formas žemės ir maisto ūkyje bei dar labiau paskatinti grandinių plėtrą Lietuvoje (kartu sudarant sąlygas platesniam vartotojų ratui tiekti vietinę produkciją) pagal Priemonę nustatė trijų lygių diferencijuotą paramos sumą, atsižvelgdama į numatytas investicijas projektuose. Pagal Priemonę pirmą kartą buvo sudarytos galimybės didesnėms investicijoms – regioninio lygmens logistikos centrams steigti, taip pat viešąsias paslaugas teikiančioms įstaigoms ar įmonėms (pvz.: darželiai, mokyklos, gydymo įstaigos ir kt.) aktyviau įsitraukti į trumpųjų tiekimo grandinių mechanizmą galutiniams vartotojams, tiekiant jiems šviežius maisto produktus trumpiausiu keliu. Taip pat buvo tęsiamos galimybės įgyvendinti įprastus (smulkaus / vidutinio verslo vystymo) trumpųjų tiekimo grandinių projektus.

3. Intervencinę priemonę „Papildoma perskirstymo pajamų parama tvarumui didinti“ nustatant pirmųjų hektarų skaičių ir išmokos dydžius BŽŪP SP, patvirtintame 2022 m. lapkričio 22 d. Europos Komisijos sprendimu Nr. C(2022) 8272. Intervencinės priemonės „Papildoma perskirstymo pajamų parama tvarumui didinti“ išmoka mokama už pirmus 50 ha. Nuo 2023 m. išmokos dydžiai bus diferencijuojami taip: iki 10 ha, nuo 10 iki 20 ha, nuo 20 iki 30 ha ir nuo 30 iki 50 ha. Šios intervencinės priemonės išmokos bus mokamos tik tiems žemės ūkio subjektams, kurie deklaruoja ne daugiau kaip 500 ha žemės ūkio naudmenų. Taip pat Ministerija parengė ir patvirtino priemonės „Trumpos tiekimo grandinės“ pagal BŽŪP SP aprašymą, išlaikant trumpųjų tiekimo grandinių Priemonės įgyvendinimo tęstinumą bei vystymo patirtį šalyje.

5.9.7 veiksmas „Plėtoti (įskaitant ir ES paramos teikimą) kooperaciją, trumpąsias maisto tiekimo grandines, gamintojų grupių kūrimąsi ir kitas naujas bendradarbiavimo formas žemės ūkio, maisto ūkio, žuvininkystės, miškininkystės ir kitose kaimo plėtros srityse“.

Vykdydama minėtą veiksma Ministerija užsakė mokslinį tyrimą „Pasaulio vertikaliosios kooperacijos (klasterių) modeliai ir jų taikymo galimybės Lietuvoje“ ir Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademija 2022 m. IV ketvirtyje atliko šį tyrimą, kuris viešinamas Ministerijos interneto tinklalapyje (<https://zum.lrv.lt/lt/zemes-maisto-ukio-kaimo-pletros-ir-zuvininkystes-2022-metais-baigtu-moksliniu-tyrimu-ir-taikomosios-veiklos-darbu-galutines-ataskaitos>).

Mokslinio tyrimo metu parengtas žemės ūkio ir kitų verslo subjektų (produkcijos augintojų ir gamintojų, paslaugų tiekėjų, perdirbėjų) klasterio modelis, taikantis vertikaliosios kooperacijos

metodus (verslo subjektų sąveikas), akcentuojant darbo pasidalijimą, trumpąsias maisto tiekimo grandines, siekiant didinti pridėtinę vertę.

BŽŪP SP bendradarbiavimui skatinti ir trumposioms tiekimo grandinėms plėtoti sumodeliuota intervencinė priemonė „Trumpos tiekimo grandinės“, kurią įgyvendinant pagrindinį dėmesį numatoma skirti naujoms trumposioms tiekimo grandinėms ir veikiančių trumpųjų tiekimo grandinių naujoms veikloms įgyvendinti.

5.9.8 veiksmas „Sukurti trumpųjų maisto tiekimo grandinių klasterį, siekiant gamintojus priartinti prie vartotojų, paskatinti vartoti vietinių, ekologiškų, smulkiųjų ir vidutinių ūkių pagamintą produkciją, taip pat įdiegti technologines priemones“.

Vykdydama minėtą veiksmą ir siekdama nustatyti reikiamas priemones, skatinančias trumpųjų grandinių vystymąsi ir vietinių, ekologiškų, smulkiųjų ir vidutinių ūkių pagamintos produkcijos vartojimą, Ministerija sudarė darbo grupę dėl trumpųjų tiekimo grandinių vystymo Lietuvoje, kurios veikla patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. 3D-167 „Dėl darbo grupės trumpoms tiekimo grandinėms vystyti sudarymo“ (toliau – darbo grupė). Darbo grupės tikslas – nagrinėti kliūtis ir sunkumus bei spręsti problemas, kurios trukdo pasiekti didesnę trumpųjų tiekimo grandinių plėtros mastą tarp žemės ūkio produkcijos gamintojų bei perdirbėjų. Šioje darbo grupėje kartu su socialiniais partneriais nagrinėjami trumpųjų tiekimo grandinių įgyvendinimo ir plėtros klausimai, teikiami pasiūlymai ir pastabos dėl teisės aktų projektų, susijusių su trumpųjų tiekimo grandinių vystymu Lietuvoje. Socialiniai partneriai akcentavo būtinybę geriau integruoti trumpųjų grandinių dalyvius į viešuosius pirkimus, todėl Ministerija organizavo daug susitikimų su Viešųjų pirkimų tarnybos ir Centrinės perkančiosios organizacijos atstovais. Siekdama dar labiau paskatinti vietinių žemės ūkio ir maisto produktų pardavimus vietinėje rinkoje, kurie tiesiogiai prisideda prie pridėtinės vertės žemės ūkio gamintojams augimo, taip pat dar labiau populiarinti ir viešinti trumpųjų tiekimo grandinių plėtrą Lietuvoje, Ministerija planuoja sukurti mokymų ir bendradarbiavimo įrankį, skirtą trumpųjų tiekimo grandinių dalyviams, kuris padėtų amortizuoti kylančias problemas dėl trumpųjų maisto tiekimo grandinių pasiūlos ir paklausos koordinavimo rinkoje, taip pat prisidėtų prie rinkos dalyvių mokymų, bendradarbiavimo skatinimo (kontaktų paieškos) ir viešinimo visuomenei trumpųjų maisto tiekimo grandinių tema. Atkreipiame dėmesį, kad trumposios grandinės nuo 2022 m. gruodžio 13 d. yra įtrauktos į Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą leidžiant maisto produktus, kai jie įsigijami iš trumposios maisto tiekimo grandinės, pirkti supaprastintų pirkimų atvejais neskelbiamų derybų būdu.

Poreikio modeliuoti paramos priemones, skatinančias trumpųjų maisto tiekimo grandinių klasterių veiklą nebuvo nustatyta, bet formuojant BŽŪP SP ir tęsiant trumpųjų tiekimo grandinių veiklą, buvo atsižvelgta į trumpųjų grandinių įgyvendinimo patirtį bei išlaikant tęstinumą palikti 3 paramos teikimo modeliai pagal diferencijuotas sumas. Be to, siekiant dar daugiau supaprastinimų galimiems pareiškėjams ir partneriams pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos sritį „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“, buvo pakeistos Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 m. programos priemonės „Bendradarbiavimas“ veiklos srities „Parama trumpoms tiekimo grandinėms ir vietos rinkoms skatinti vietos lygmeniu“ įgyvendinimo taisyklės, kurios taikomos nuo 2021 metų.

Pagal socialinių partnerių siūlymus taip pat buvo peržiūrėtos ir patobulintos Ekologiškų ir pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimo skatinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose paramos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2019 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-267 „Dėl Ekologiškų ir pagal nacionalinę maisto kokybės sistemą pagamintų maisto produktų vartojimo skatinimo ikimokyklinio ugdymo įstaigose paramos taisyklių patvirtinimo“. Vaikų ugdymo įstaigos remiamos kompensuojant kainų skirtumą, kuris susidaro tarp įprastinės gamybos produktų kainos ir pagal kokybės sistemas pagamintų produktų kainos. To rezultatas – vaikai maitinami pagal kokybės sistemas pagamintu sveikatai palankiu maistu, skatinama ekologiškų ir pagal

nacionalinę maisto kokybės sistemą pagamintų produktų gamyba, trumpųjų grandinių kūrimasis, be to, vaikai supažindinami su tvariu žemės ūkiu ir tausiu vartojimu.

6.5.3 veiksmas „Plėsti gyvulininkystės sektoriuje pažangias technologijas, mažinančias ŠESD emisijas, oro taršą, kvapus ir paviršinio vandens taršą, gerinančias dirvožemio struktūrą ir užtikrinančias gyvūnų gerovę bei sveikatą“.

Svarstant BŽŪP SP projektą, Europos Komisija pritarė ekoschemoms, kuriomis siekiama užtikrinti aukštesnius gyvūnų gerovės standartus. Įgyvendinant BŽŪP SP patvirtinti du Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymai: Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. 3D-190, kuriuo tvirtinamos BŽŪP SP intervencinės priemonės „Gyvūnų gerovė“ veiklos „Parama už galimybę pieniniams galvijams išeiti į ganyklas, įtraukiant jų ganymą laukuose šiltuoju metų laiku“ ir veiklos „Parama už galimybę galvijams laisvai išeiti į atvirą erdvę, ganyklas“ įgyvendinimo taisyklės, ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. balandžio 4 d. įsakymas Nr. 3D-217, kuriuo tvirtinamos BŽŪP SP intervencinės priemonės „Gyvūnų gerovė“ veiklos „Parama už geresnes naminių paukščių (broilerių, kalakutų ir vištų dedeklių) laikymo sąlygas ir sveikatingumo didinimą“ ir veiklos „Parama už 20 proc. didesnio laikymo ploto užtikrinimą penimoms kiaulėms“ įgyvendinimo taisyklės.

Įsakymais patvirtintos taisyklės reglamentuoja aukštesnius, nei nustatyta gyvūnų gerovės teisės aktais, gyvūnų gerovės standartus ir šių reikalavimų besilaikantieji ūkiai gauna finansinę paskatą. Be pagrindinio tikslo didinti gyvūnų gerovės standartus, šiais įsakymais patvirtintais finansinių paskatų mechanizmais bei taikomomis technologijomis ūkinių gyvūnų laikytojai prisidės prie ŠESD emisijų mažinimo, dirvožemio kokybės didinimo bei vandens taršos mažinimo.

Prie VPŪP 6.5.3 veiksmo įgyvendinimo tiesiogiai prisideda ir dar viena BŽŪP SP intervencinė priemonė – „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“, kuria bus remiamos (dotacijų ir lengvatinių paskolų forma) gyvulininkystės ūkių investicijos į ŠESD ir (ar) amoniako išmetimus mažinančių bei oro kokybę gerinančių technologijų diegimą ūkyje bei investicijos į perėjimą prie aukštesnių nei pareiškėjui privalomi ūkinių gyvūnų gerovės reikalavimų. Šios intervencinės priemonės įgyvendinimo taisyklės patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 3D-425 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinės priemonės „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“.

Taip pat vykdyti kiti VPŪP veiksmai, kurie buvo patvirtinti LRV 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 ir jų įgyvendinimo terminas buvo numatytas 2024 metais.

5.9.2. Remti pažangias technologijas, skaitmeninimą ir kitus išmaniuosius verslo valdymo sprendinius, didinančius konkurencingumą ir tvarumą žemės ir maisto ūkio bei žuvininkystės srityse.

Pagal atliktą žemės ūkio skaitmeninimo situacijos Lietuvoje analizę, parengtos prioritetinės žemės ūkio ir kaimo vietovių skaitmeninimo kryptys, nukreiptos į žemės ūkio sektoriaus pridėtinės vertės ir konkurencingumo didinimą, poveikio klimatui ir taršos mažinimą, tvarumo didinimą, kaimo vietovių plėtrą ir atskirties tarp regionų mažinimą, bendradarbiavimo tarp mokslininkų, konsultantų, žemdirbių ir verslo, diegiant pažangias technologijas ūkiuose skatinimą. Nustatytos žemės ūkio skaitmeninimo kryptys realizuojamos per BŽŪP SP sektorines intervencijas ir kaimo plėtros intervencijas, kurios nukreiptos į inovatyvių / pažangių technologijų diegimo didinimą ūkiuose, tikslų ūkininkavimą naudojant skaitmenines technologijas, naujų veiklos modelių kūrimo skatinimą, kooperacijos tarp ūkių skatinimą naudojant skaitmeninius sprendimus, tiekimo grandinės skaitmeninimą, ūkininkų mokymus ir konsultavimą skaitmeninimo srityje, inovacijų sklaidos žemės ūkyje didinimą, kaimo vietovių modernizavimą didinant jose gyvenimo sąlygų patrauklumą bei skaitmeninės atskirties žemės

ūkyje ir kaimo vietovėse mažinimą. Siekiant paskatinti žemės ūkio skaitmeninimo plėtrą Lietuvoje yra skiriami papildomi balai už skaitmeninių technologijų diegimą įgyvendinamiems pagal BŽŪP SP priemones projektams. Sumodeliuotos konkrečios BŽŪP SP intervencinės priemonės, pagal kurias, atliekant projektų atranką, numatyta teikti prioritetą projektams, kuriuose diegiamos inovacijos, investuojama į gamybinių procesų skaitmeninimą: „Investicijos į žemės ūkio valdas“, „Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“ ir „Investicijos į bioekonomikos verslus“. Be to, numatyta, kad intervencinės priemonės „Investicijos į žemės ūkio valdas“, „Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“, „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“ ir „Labai smulkių ūkių plėtra“, taip pat „Trumpos tiekimo grandinės“, „Sumanieji kaimai“, „Parodomieji projektai ir informavimo veikla“, „Mokymai ir įgūdžių įgijimas“, „Konsultavimo paslaugos“ ir „Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje“ prisidės prie rezultato rodiklio R.3 – Ūkių, pagal BŽŪP SP gaunančių paramą skaitmeninėms ūkininkavimo technologijoms plėtoti, dalis. Paminėtina, kad 2023 m. buvo organizuoti kvietimai teikti paraiškas pagal visas paminėtas priemones (išskyrus priemonę „Trumpos tiekimo grandinės“ ir „Sumanieji kaimai“, „Europos inovacijų partnerystė žemės ūkio našumo ir tvarumo srityje“ ir „Konsultavimo paslaugos“). 2023 metais įvyko pirmasis paraiškų pagal intervencines priemones „Investicijos į žemės ūkio valdas“, „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“, „Smulkių-vidutinių ūkių plėtra“ ir „Labai smulkių ūkių plėtra“ priėmimas, gautos iš viso 384 paraiškos, prašoma paramos suma siekia 87,38 mln. eurų.

Ministerija patvirtino projektų inovatyvumo vertinimo metodiką, nustatančią bendrąją projektų inovatyvumo vertinimo tvarką, kriterijus, jų reikšmes, gautų vertinimo rezultatų apskaičiavimą. Metodika taikoma siekiant įvertinti BŽŪP SP projektų inovatyvumą, nustatant atrankos ir / arba tinkamumo kriterijus. Vienas iš projektų inovatyvumo vertinimo kriterijų yra skaitmeninimas. Skatinamos diegti skaitmeninės technologijos, pvz., palydovinės sistemos, daiktų internetas, blokų grandinės technologijos, automatizavimas ir robotika, debesų kompiuterija ir dideli duomenys, valdymo sistemos, dirbtinis internetas ir kt.

Lietuvos žemės ūkio ir kaimo vietovių skaitmeninimo kryptys realizuojamos pasitelkiant ne tik BŽŪP SP, bet ir kitas nacionalines skaitmeninimo plėtros programos priemones.

Taip pat parengtas naujas plačiajuosčio ryšio infrastruktūros plėtros kaimiškiosiose vietovėse projektas „Itin spartaus ryšio infrastruktūra“. Projekto vykdytojas VšĮ „Plačiajuostis internetas“. Ministerija, kartu su projekto vykdytojais, atliko tyrimą dėl objektų parinkimo šios infrastruktūros atvedimui.

Ekonomikos ir inovacijų ministerija patvirtino RRF finansuotinių skaitmeninių projektų vertinimo metodiką, pagal kurią Ministerija ir jos reguliavimo srities institucijos pateikė Ekonomikos ir inovacijų ministerijai vertinti 12 skaitmeninimo projektų. Vienas iš tokių projektų yra Žemės ūkio žinių ir inovacijų sistemos (ŽŪŽIS) sukūrimas. Pagrindinis ŽŪŽIS skaitmeninės platformos tikslas – sukurti elektroninę platformą, veikiančią „vieno langelio principu“ ŽŪŽIS sistemos dalyviams (ūkininkams, konsultantams, mokslo ir studijų institucijoms, žemdirbių ir aplinkosaugos organizacijoms, valstybinėms institucijoms, žiniasklaidai) ir suteikiančią jiems galimybę nuolat gauti naujausių žinių, reikalingų sprendžiant ūkininkavimo problemas, taip pat taikyti inovacijas, būti konkurencingiems.

6.5.4. Skatinti tvarios akvakultūros plėtrą: didinti mažiau gamtos išteklių naudojančią gamybą (gamyba uždaroje akvakultūros sistemoje ir atsinaujinančių išteklių energijos naudojimas), skatinti daugiau produktų auginti tvaresniais gamybos metodais (ekologinė akvakultūra ir kokybės schemas), remti aplinkos, biologinės įvairovės apsaugą ir gerinimą akvakultūros ūkiuose, taip pat kraštovaizdžio ir akvakultūros teritorijų valdymą

Siekiant skatinti akvakultūrą, kuria užtikrinama aukšto lygio aplinkosauga ir gyvūnų sveikata bei jų gerovė ir visuomenės sveikata bei sauga, pagal Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 metų veiksmų programos antrojo Sąjungos prioriteto „Aplinkosaugos požiūriu tvarios, efektyviai išteklius naudojančios, inovacinės, konkurencingos ir žiniomis grindžiamos akvakultūros skatinimas“ (toliau – II prioritetas) priemones 2023 m. buvo gauta 21 paraiška,

teigiamai įvertinta 20 projektų, prašoma paramos suma 1 134 855 Eur. 2023 m. pagal II prioriteto priemones paramos gavėjams išmokėta 1 961 281 Eur paramos sumažinti Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą daromą neigiamą poveikį Sąjungos žvejojimo ir akvakultūros sektoriaus veiklos vykdytojams pagal Lietuvos žuvininkystės sektoriaus 2014–2020 m. veiksmų programos penktojo Sąjungos prioriteto „Prekybos ir perdirbimo skatinimas“ priemonės „Rinkodaros priemonės“ veiklos sritį „Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą neigiamo poveikio mažinimas“ žvejojimo ir akvakultūros sektoriaus veiklos vykdytojų prarastoms pajamoms ir (arba) papildomoms išlaidoms, kurias jie patyrė dėl Rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą keliamų rinkos trikdžių ir jos poveikio žvejojimo ir akvakultūros produktų tiekimo grandinei, kompensuoti, pagal kvietimus, vykusius 2023 m. buvo gautos 105 paraiškos, patvirtinta 160 paraiškų, įskaitant ankstesniais kvietimais gautas paraiškas, 3 927 436 Eur kompensacijoms išmokėti. 2023 m. pagal šią priemonę paramos gavėjams išmokėta 3 927 436 Eur paramos suma.

6.5.5. Siekiant mažinti cheminių pesticidų naudojimą, plėsti Integruotą kenkėjų kontrolės sistemą (didinti meteorologinių stotelių skaičių ir jose kaupiamų duomenų apimtį ir naudojimą Įgyvendinant šį veiksma 2023 metais buvo pastatytos papildomai 7 (buvo 17) meteorologinės stotys su žemės ūkio, sodo, daržo augalų ligų ir kenkėjų plitimo prognozavimo modeliais, kurie atvaizduojami Integruotos augalų apsaugos informavimo, konsultavimo ir mokymų informacinėje sistemoje (IKMIS). Taip pat 41 Lietuvos rajone vykdyta žemės ūkio augalų ligų ir kenkėjų plitimo stebėseną 2 rūšių augaluose dėl 10 augalų ligų. Siekiant, kad augalų apsaugos produktai būtų naudojami tik tada, kai būtina, ir tausiai, vykdoma priemonė augalų ligų ir kenkėjų stebėsenai ir prognozavimas. Stebėsenos tikslas – fiksuoti ir prognozuoti kenksmingųjų organizmų plitimą. Ūkininkai, prisijungę prie IKMIS sistemos, pagal stebėsenos ir prognozavimo duomenis, gali matyti, kada būtina naudoti augalų apsaugos produktus.

Įgyvendinant 6.5.7 veiksma Remti tvarias žemės dirbimo ir augalų auginimo praktikas, siekiant didinti organinės anglies išsaugojimą dirvožemyje ir 6.5.9 veiksma Remti tvarias žemės dirbimo ir augalų auginimo praktikas, siekiant didinti organinės anglies išsaugojimą dirvožemyje buvo mokamos išmokos 2023 m. pagal KPP priemonę „Agrarinė aplinkosauga ir klimatas“, BŽŪP SP 2023–2027 m. intervencinę priemonę „Ekologinis ūkininkavimas. Ekologinio ūkininkavimo tęstiniai įsipareigojimai“ ir ekologines sistemas.

6.5.10. Remti priemones kraštovaizdžio elementams, kurie turtingi biologinės įvairovės ir skirti dirvožemio erozijos prevencijai, kurti siekiant iki 2024 m. bent 4 proc. žemės ūkio naudmenų panaudoti kraštovaizdžiui įvairinti

Įgyvendinant šį veiksma nuo 2023 m. pradžios yra pradėta vykdyti studija „Žemės ūkio-miškininkystės ir žemės ūkio-sodininkystės plėtojimo žemės ūkio naudmenose galimybių ir kuriamos viešosios naudos (lyginant su įprastine grūdininkyste) vertinimas“, kurios galutinė ataskaita bus pateikta 2025 m. lapkričio mėn. Studijos tikslas yra įvertinti daugiamečių augalų (žemės ūkio-miškininkystės ir žemės ūkio-sodininkystės) žemės ūkio naudmenose auginimo galimybes (pagal žemės naudmenų specifiką) ir užauginamų produktų ar gaunamos žaliavos ekonominį, socialinį ir aplinkosauginį (įskaitant ir anglies sancaupą) potencialą ir palyginti jį su įprastinės grūdininkystės žaliavos gamybos potencialu. Tuo siekiama racionaliau panaudoti žemės ūkio naudmenas, sukurti aukštesnę pridėtinę vertę iš naudmenų vieneto ir sudaryti geresnes sąlygas biologinei įvairovei tarpti.

6.5.12. Remti pelkių atkūrimą durpžemiuose, siekiant mažinti ŠESD išmetimus ir didinti ŠESD absorbcijas

2023 m. rugpjūčio 8 d. kreiptasi į Europos Komisiją dėl valstybės pagalbos schemos pernotifikavimo. Pagrindinis keitimas – sumažinti atkuriamų pelkių (durpžemių) plotą nuo

8000 ha iki 6000 ha. 2023 m. lapkričio 14 d. gautas teigiamas EK sprendimas SA 108958 (2023) dėl rodiklio sumažinimo.

VALDYMO PROGRAMA

15-002 ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS VALDYMO PROGRAMA

Programa buvo įgyvendinama siekiant užtikrinti efektyvų Ministerijos nuostatuose numatytų funkcijų vykdymą, didinant valdymo efektyvumą pasitelkiant šiuolaikines informacijos valdymo priemones, stiprinant administracinius gebėjimus ir siekiant efektyvaus ir racionalaus turto valdymo. Įgyvendinant programą buvo iškeltas tęstinės veiklos uždavinys **15-002-15-01** *Organizuoti efektyvų žemės ir maisto ūkio, kaimo plėtros ir žuvininkystės politikos formavimą*, kuris buvo matuojamas dviem vertinimo kriterijais **R-15-002-15-01-01** *Lėšų, išmokėtų pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą, dalis, proc.* ir **R-15-002-15-01-02** *EJRŽF 2021–2027 programai skirtų lėšų panaudojimas einamaisiais metais, kaupiamieji proc.*

Lėšų, išmokėtų pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginį planą, dalis, proc. (planas – 0, faktas – 10,8). 2023 m. SVP nebuvo planuojama išmokėti lėšų, nes planas buvo sudarytas pagal BŽŪP SP numatytas išmokėti lėšas 2023 m. finansiniais metais, kurie baigiasi 2023 m. spalio 15 d. Tiesioginės išmokos (avansai) buvo pradėtos mokėti po 2023 m. spalio 15 d., t. y. SP 2024 m. finansiniais metais. Todėl matomas lėšų išmokėjimo skirtumas. Be to, dėl tiesioginių išmokų avansų dalies (proc.) padidinimo buvo sprendžiama 2023 metais.

EJRŽF 2021–2027 programai skirtų lėšų panaudojimas einamaisiais metais, kaupiamieji proc. (planas – 11, faktas – 3,5). Dėl užtrukusių derinimo procedūrų dalies priemonių paraiškų priėmimas nusikėlė, todėl buvo mažiau atrinkta projektų nei planuota.

Programos priemonėmis buvo siekiama tinkamai atstovauti žemės ūkio sektoriaus interesams tiek Lietuvoje, tiek ES ir tarptautinėse institucijose atliepiant sektoriaus problemas formuoti politiką, užtikrinančią BŽŪP keliamus tikslus, Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatas ir uždavinius, užtikrinti ES teisės aktų reikalavimų perkėlimą į nacionalinę teisę laiku bei efektyvų ES struktūrinės paramos finansinį administravimą. Apie Ministerijos veiklą ir priimamus sprendimus visuomenė buvo nuolat aiškiai ir suprantamai informuojama Ministerijos tinklalapyje <https://zum.lrv.lt/>, FB paskyroje, taip pat vietos, regioninėje ir nacionalinėje žiniasklaidoje.

Siekdama užtikrinti dialogą su visuomene ir jos tikslinėmis grupėmis, socialiniais partneriais bei siekdama, kad šios grupės būtų įtrauktos į sprendimų priėmimą, Ministerija 2023 metais tęsė 2022 metais įsteigtos kolegijos darbą. Kolegiją sudaro Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmų, Lietuvos žemės ūkio tarybos, Aplinkosaugos koalicijos, Savivaldybių žemės ūkio skyrių darbuotojų asociacijos, Žemės ūkio mokslo tarybos atstovai ir ministro politinė komanda. Šis pasiteisinęs formatas yra dar viena nauja galimybė dalykiškai ir operatyviai spręsti probleminius klausimus. Per 2023 m. įvyko 5 kolegijos posėdžiai.

Per 2023 metų laikotarpį, siekiant skaidresnės, viešesnės veiklos, atviresnio bendradarbiavimo, interesų derinimo, reputacijos stiprinimo ir kartu siekiant nulinės tolerancijos korupcijai, buvo įgyvendinta daug veiksnių Ministerijoje ir jos valdymo srities įstaigose, valstybės valdomose įmonėse. Peržiūrėta ir atnaujinta tvarka, kuria skaidriai įtraukiami partneriai ir jų ekspertinės žinios sprendimų priėmimo procese žemės ūkio ir kaimo plėtros sistemoje ir su ja susijusiose ar galinčiose ją veikti srityse – pakeista ekspertų įtraukimo į Ministerijos sudaromų kolegialių organų veiklą tvarka, nustatyta detalesnė ekspertų atrankos procedūra, kuri leidžia vykdyti objektyviais kriterijais paremtas jų atrankas, o atrinktiems ekspertams pagrįstai dalyvauti Ministerijos vykdomoje veikloje ir savo ekspertinėmis žiniomis prisidėti prie Ministerijos priimamų sprendimų tvarumo ir geresnės jų kokybės. Sumažinta neatskleistiems interesams atstovavimo rizika teisėkūros srityje – identifikuoti vykdytos galimai neteisėtos lobistinės

veiklos atvejai, buvo išnagrinėta per 30 įvairaus pobūdžio praktinių situacijų, bendradarbiauta su Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija, tokiais savo veiksmais skatinant asmenis registruotis lobistų sąrašė ir viešai deklaruoti savo veiklą. Vykdyta interesų konflikto prevencijos bei kontrolės veikla – periodiškai kas ketvirtį buvo atliekama privačių interesų deklaravimo kontrolė, teikiamos rekomendacijos, priminimai darbuotojams leidžia valdyti riziką, kad sprendimai nebūtų priimami proteguojant privatų interesą, o priimant sprendimus pirmenybė būtų teikiama viešiesiems interesams. Įtvirtintas interesų konfliktų užkardymo ir konfidencialumo užtikrinimo sistemos privalomumas tam tikrose ES paramos priemonėse (kai paramos gavėjai vykdo pirkimus), valdant riziką pirkimuose, kad pirkime dalyvaus asmenys, kurie nėra suinteresuoti racionaliu lėšų naudojimu. Teisiniu reglamentavimu įtvirtinta pirkimų komisijos narių pareiga vengti interesų konflikto, pateikiama interesų konflikto samprata bei įtvirtinama pareiga raštu deklaruoti nešališkumą ir konfidencialumą. Išskaidrintas teisinis reguliavimas. Antikorupciniu aspektu įvertinus įvairių Ministerijos ir su ja susijusių veiklos sričių teisės aktus, atlikti teisinio reguliavimo pakeitimai, kurių pagrindu nustatytas aiškiais paramos skyrimo kriterijais paremtas finansavimo modelis, kuris riboja galimybes priimti subjektyvius sprendimus ir sudaro sąlygas užtikrinti skaidrų paramos skyrimo procesą, taip pat su atliktu įvertinimu susiję rengiami teisinio reguliavimo pakeitimai, kurie sąlygos skaidresnį ir aiškesnį, paremtą aiškiais kriterijais sprendimų priėmimą veterinarijos, fitosanitarijos, augalų apsaugos srityse.

2023 metais atliktas Ministerijos darbuotojų Tolerancijos korupcijai nustatymo tyrimas rodo, kad Ministerijoje tolerancija korupcijai progresyviai mažėja, o nepakantumas korupcijos apraiškoms auga, todėl lūkestis Ministerijoje turėti visapusiškai korupcijai atsparią aplinką tampa vis realesnis.

2023 m. buvo peržiūrėti ir toliau taikomi Ministerijoje įdiegti LEAN metodai, atliekami procesų aprašymų ir žemėlapių atnaujinimai, aprašyti nauji procesai ir nubraižyti žemėlapiai, atnaujinta ir ministerijos kanclerio potvarkiu patvirtinta darbo grupė LEAN tęstinėms veikloms užtikrinti, atnaujintas KAIZEN aprašas ir jo pagrindu sukurtas Idėjų bankas, kuriame registruojamos ir įgyvendinamos idėjos, atnaujinta informacija Intranete. Ministerija tapo Lietuvos kokybės vadybos ir inovacijų asociacijos nare.

Ministerija 2023 m. atvėrė šiuos duomenų rinkinius:

1. VĮ Žemės ūkio duomenų centras atvėrė 31 naują duomenų rinkinį.
2. NMA atvėrė 65 duomenų rinkinius.
3. Žuvininkystės tarnyba naujų rinkinių neatvėrė, tik atnaujino jau atvertus duomenis.
4. Augalininkystės tarnyba atvėrė 36 duomenų rinkinius.
5. VŠĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba naujų rinkinių neatvėrė, tik atnaujino jau atvertus duomenis.
6. VMVT atvėrė 3 duomenų rinkinius.

Siekiant efektyviai valdyti išteklius bei turtą, 2023 metais darbo vietose buvo įdiegta IVPK centralizuotai pateikta antivirusinė sistema Check Point Endpoint protection, optimizuota elektroninio pašto sistema (pašto dėžutės perkeltos į Microsoft 365). Atsisakius hibridinės sistemos (kai veikia ir vietinis pašto serveris, ir Online), supaprastėjo sistemos administravimas. Prijungtos tarnybinės stotys prie IVPK centralizuotos galimų kibernetinių incidentų stebėjimo sistemos (SIEM). Operatyviau gaunama informacija apie įtartinas komunikacijas, vykdomi prevenciniai veiksmai. Prisijungta prie IVPK vykdomo projekto dėl centralizuoto kompiuterinių darbo vietų įrangos atnaujinimo (panaudos būdu bus įsigyti kompiuteriai ir Microsoft licencijos (anksčiau Ministerija kasmet mokėdavo po 110 tūkst. Eur)).

Keliant Ministerijos darbuotojų kompetencijas buvo organizuojami įvairūs mokymai, kuriuose dalyvavo 277 darbuotojai (mokymams išleista 88291,03 Eur.) Pagrindinės organizuotų mokymų temos – civilinė sauga, priešgaisrinė sauga, komandos formavimas, viešasis kalbėjimas, mokymai, susiję su besikeičiančiais teisės aktais įvairiose srityse (finansų valdymo, viešųjų pirkimų, teisės, personalo, audito, dokumentų valdymo srityse), kompiuterinis

raštingumas, strateginis organizacijos valdymas, lyderystės stiprinimas ir įvairūs kiti specialieji ir bendrieji apmokami ir nemokami mokymai.

Ministerija 2023 m. dalyvavo strateginio lygmens mobilizacijos pratybose „Perkūno bastionas 2023“ (organizavo Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija), tarpinstitucinėse valstybinio lygio civilinės saugos funkcinėse pratybose (organizavo PAGD), taip pat dvejose Ministerijos ekstremaliųjų situacijų operacijų centro stalo pratybose (organizavo Ministerija, dalyvavo Radiacinio saugos centro atstovai, Augalininkystės tarnyba, VMVT).

Siekiant užtikrinti sklandų tarpinstitucinį bendradarbiavimą, institucijų pavedimų vykdymą, atskaitomybę prieš informacijos gavėjus, 2023 metais parengti 4245 (9322 institucijoms ir 2228 pareiškėjams) pagal kompetenciją raštai, parengtas 1191 teisės aktas (888 ministro veiklos įsakymai ir 303 ministerijos kanclerio potvarkiai), gauta iš viso 11550 dokumentų (9322 institucijų raštai ir 2228 juridinių ir fizinių asmenų prašymai, skundai).

ES institucijose nagrinėjama Ministerijos kompetencijos klausimais (dėl pasiūlymų priimti ES teisės aktus, kitų dokumentų) per 2023 m. buvo parengtos ir pristatytos 225 Lietuvos Respublikos pozicijos.

III SKYRIUS

VALSTYBĖS VALDOMŲ ĮMONIŲ IR VALSTYBĖS KONTROLIUOJAMŲ VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ VEIKLOS REZULTATAI

6 lentelė. Valstybės valdomų įmonių pasiektos ir planuojamos pasiekti pagrindinių veiklos rodiklių reikšmės

Eil. Nr.	Valstybės valdomos įmonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetai)	Faktinės rodiklio reikšmės			Planuojamos rodiklių reikšmės		
			2021 metai	2022 metai	2023 metai	2024 metais	2025 metais	2026 metais
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	AB „Jonavos grūdai“	EBITDA, Eur	1 101 328	1 333 898	1 549 235	>907 000	>910 000	>913 000
2.	UAB „Lietuvos žirgynas“	Bendrovėje veisiamų ir auginamų genetinių išteklių programos lietuviškų veislių arklių skaičius, vnt.	537	537	537	537	537	537
		Išlaikyti <i>ex situ</i> reproduktorių spermą, šiaudelių vnt.	18772	18772	18772	18772	18772	18772
		Grynasis pelningumas, proc.	4,43	-1,67	-13,74	-	-	-
3.	AB „Lietuvos veislininkystė“	Nuosavo kapitalo grąža, proc.	12,3	5,8	10,2*	6,5	7,0	7,0
		Bulių spermos	142	106	105	-	-	-

Eil. Nr.	Valstybės valdomos įmonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetai)	Faktinės rodiklio reikšmės			Planuojamos rodiklių reikšmės		
			2021 metai	2022 metai	2023 metai	2024 metais	2025 metais	2026 metais
1	2	3	4	5	6	7	8	9
		gamyba, tūkst. dozių						
		Aukštos veislės buliukų įsigijimas, vnt.	17	29	8	-	-	-
		Vidutinis grynasis pelningumas, proc.	-	-	-	7,2	7,4	7,5
		VVĮ gerosios valdysenos indeksas	-	-	-	B	A	A
4.	UAB „Pieno tyrimai“	Nuosavo kapitalo grąža, proc.	5.0	7.3	7.4	≥ 5	≥ 5	≥ 5
		Pardavimo apimtis 1-am vidutiniam sąlyginiam darbuotojui, tūkst. Eur	26.9	29.9	32.1	-	-	-
		Įprastinių pieno tyrimų skaičius, tenkantis 1-am pieno gamintojui, vnt.	217	226	241	-	-	-
		Metinis visų išipareigojimų santykis su nuosavu kapitalu, kartais	-	-	-	Riba 0,2–0,3	Riba 0,2–0,3	Riba 0,2–0,3
		Paskirti vidutiniai dividendai už kalendorinius metus, proc. paskirstytojo pelno	-	-	-	70–75	70–75	70–75
5.	UAB „Genetiniai ištekliai“	Nuosavo kapitalo grąža proc.	3,27	3,7	1,3	-	-	-
		Iš kiekvienos apsiėriavusios ėriavedės gauti ne mažiau ėriukų	1,32	1,24	1,31	-	-	-

Eil. Nr.	Valstybės valdomos įmonės pavadinimas	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetai)	Faktinės rodiklio reikšmės			Planuojamos rodiklių reikšmės		
			2021 metai	2022 metai	2023 metai	2024 metais	2025 metais	2026 metais
1	2	3	4	5	6	7	8	9
		Penėjimui atrinktų ėriukų skaičius vnt.	126	69	57	-	-	-
6.	VĮ Žemės ūkio duomenų centras*	LR teisės aktais nustatytų reikalavimų registrų ir informacinių sistemų veikimui vykdymas, proc.	-	--	100	100	100	100
		Optimizuoti veiklos procesai, vnt.	-	-	7	-	-	-
		Įmonės administracinių sąnaudų mažinimas, proc.	-	-	41,5	-	-	-
		Žemėtvarkos, teritorijų planavimo dokumentų rengimo, nekilnojamojo turto kadastro duomenų nustatymo, geodezijos, melioracijos bei kitų paslaugų vykdymas (pardavimo pajamos, tūkst. Eur)	-	-	3,2	-	-	-
		Suteiktų LEI portalo paslaugų skaičius, mln. per metus	-	-	3,8	-	-	-
		Pajamos iš komercinės veiklos, mln. Eur	-	-	-	4,7	4,85	4,79

* Reorganizuotos jungimo būdu 3 valstybės įmonės: Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras, Distantinių tyrimų ir geoinformatikos centras „GIS-Centras“ ir Valstybės žemės fondas, sujungiant į

naują juridinį asmenį – valstybės įmonę Žemės ūkio duomenų centrą, kuris veiklą pradėjo nuo 2023-01-03.

7 lentelė. Valstybės kontroliuojamų viešųjų įstaigų pasiektos ir planuojamos pasiekti pagrindinių veiklos rodiklių reikšmės

Eil. Nr.	Valstybės kontroliuojamos viešosios įstaigos pavadinimas	Veiklos tikslas arba programos uždavinys	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetai)	Faktinės poveikio rodiklio reikšmės			Planuojamos rodiklių reikšmės		
				2021 metai	2022 metai	2023 metai	2024 metai	2025 metai	2026 metai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	VšĮ „Ekoagros“	Pareiškėjų skaičiaus Lietuvoje išlaikymas ir naujų pritraukimas	Šviečiamieji renginiai esamiems ir potencialiems pareiškėjams, visuomenei, vnt.	23	28	26	25	27	27
		Išlaikyti teikiamų paslaugų kokybę	Klientų, patenkintų įstaigos veikla, skaičiaus išlaikymas. Įstaigos veikla patenkintų klientų, proc.	99	99	99	96	97	97
2.	VšĮ Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba	Didinti pajamas iš paslaugų pardavimo	Paslaugų pardavimo pajamos, mln. Eur	9,75	10,29	11,97	-	-	-
		Pritraukti finansinius šaltinius (projektai, pavestos valstybės funkcijos) įstaigos tikslų įgyvendinimui ir veiklos plėtrai	Projektų pajamos, mln. Eur	1,97	1,91	1,58	-	-	-
		Siekti klientų lojalumo ir pasitenkinimo teikiamomis konsultavimo paslaugomis	Klientų pasitenkinimo lygis, balai	8,56	9,09	9,04	-	-	-
		Didinti įstaigos veiklos efektyvumą per teigiamos darbo aplinkos kūrimą	Pajamos vienam darbuotojui, Eur (be pavestų funkcijų vykdymo finansavimo)		29,880	32,834	-	-	-
		Užtikrinti pelningą įstaigos veiklą	Grynasis pelningumas, proc.	-7,9	2,1	9,24	-	-	-
3.	VšĮ Kaimo verslo ir rinkų	Skatinti žemės ūkio ir maisto	Tarptautinių parodų, mugių, pristatymo	11	14	21	-	-	-

Eil. Nr.	Valstybės kontroliuojamos viešosios įstaigos pavadinimas	Veiklos tikslas arba programos uždavinys	Rodiklio pavadinimas (matavimo vienetai)	Faktinės poveikio rodiklio reikšmės			Planuojamos rodiklių reikšmės		
				2021 metai	2022 metai	2023 metai	2024 metai	2025 metai	2026 metai
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	plėtros agentūra	produktų eksportą tarptautinėse rinkose	renginių ir verslo misijų, kuriose organizuojama Lietuvos žemės ūkio ir maisto pramonės pristatymas, skaičius, vnt.						
		Vykdyti žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo priemonės	Pieno ir pieno gaminių bei vaisių ir daržovių vartojimo skatinimas vaikų ugdymo įstaigose – paramos gavėjų skaičius, vnt.	226 061	223 800	232 185	-	-	-
			Eksporto ir importo licencijų sistemos administravimas – gautų ir suadministruotų paraiškų kiekis, proc.	100	100	100	-	-	-
		Didinti žemės, maisto ir miškų ūkio konkurencingumą, sukurti galimybes ekonominės veiklos kaime įvairinimui ir gyvenimo kokybės kaime gerinimui, puoselėti esamas gamtines, žmogiškąsias ir kitas vertybes	Žemės ūkio ir kaimo plėtros dalyvių, teigiamai įvertinusių mokymo naudą, dalis, proc.	90,67	90,32	94,7	-	-	-
			Formaliojo ir neformaliojo tęstinio profesinio mokymo naujų ir atnaujintų programų derinimas ir tvirtinimas, proc.	100	100	100	-	-	-

Strateginio planavimo departamento direktorė

Virginija Žoštautienė

Strateginio planavimo departamento
Strateginio planavimo skyriaus vedėja

Lina Juzėnienė

Strateginio planavimo departamento
Strateginio planavimo skyriaus vyriausioji specialistė

Rasa Palevičienė